

GÖTEBORGS UNIVERSITET

” ...att vända den negativa spiralen.”

En studie om pedagogiska strategier i att undervisa hemmasittare på distans.

”... to turn the downward spiral.”

A study about pedagogical strategies in distance teaching at home sitters

JASMIN DAGERHORN

Magisteruppsats i Pedagogik med inriktning mot lärande, kommunikation och informationsteknologi

Rapport nr. 2010:089

ISSN: 1651-476

Abstrakt

Titel: "...att vända den negativa spiralen."

En studie om pedagogiska strategier i att undervisa hemmasittare på distans.

Nivå: 15 hp Magisteruppsats i Pedagogik med inriktning mot lärande, kommunikation och informationsteknologi

Författare: Jasmin Dagerhorn

Handledare: Lars-Erik Jonsson

Datum: 2010-06-07

Skolpliktiga elever som under lång tid inte går till skolan kallas för hemmasittare. För dessa elever finns det på vissa ställen bl.a. i projektform, när annat inte fungerar, en organiserad kontakt bestående av mentorer, med hemmasittarna via Internet.

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur mentorer till hemmasittare arbetar och försöka beskriva de kunskaper, strategier och erfarenheter som de begagnar sig av. Studien är genomförd med kvalitativ metod där data samlades in genom att pedagoger, handledare, kurator och elever intervjuades via telefon, Skype, seminarium, fysiska träffar och e-mail. Elva personer ingick i studien.

Av datamaterialet framgår att mentorns kommunikation med hemmasittaren är viktigt. En mentor utses på informella grunder efter bedömning av personlig lämplighet, så kallad "fingertoppskänsla". Till en viss del är personliga egenskaper som positiv attityd, nyfikenhet och kreativitet avgörande men också tolerans, respektfullt bemötande och varsamhet. Mentorns förmåga till uppmuntran och motivationsskapande spelar en viktig roll samt att mentorn har ett icke fördömande förhållningssätt.

Nyckelord: hemmasittare, distansundervisning, mentor, respekt, förtroende, icke fördömande, motivationsskapande

Abstract

Title: "...to turn the downward spiral."

Pedagogical strategies in distance teaching at home sitters

Level: 15 hp Education with Specialization in Learning Communication and Information Technology

Author: Jasmin Dagerhorn

Supervisor: Lars-Erik Jonsson

Date: 2010-06-07

Students, that spite compulsory school attendance, do not go to school for a long period of time, are called "at home sitters". For these students, when nothing else work, there are in some places and as a project, an organized contact, consisting of mentors, with the at home sitters through the Internet.

The purpose of this paper is to examine how mentors of at home sitters work and try to describe the knowledge, strategies and experiences they make use of. The study was conducted with a qualitative method; data was collected from teachers, tutors, counselors and students through interviews by telephone, Skype, seminars, meetings and e-mail. Eleven people were included in the study.

From the data it is apparent that the mentor's communication with the at home sitter is important. A mentor is appointed on an informal basis after assessment of personal fitness, so-called "sensitivity". To some extent, personal characteristics such as a positive attitude, curiosity and creativity are crucial but also tolerance, respectful treatment and wariness. The mentor's ability to encourage and motivate play an important part and that the mentor has a non-judgmental approach.

Keywords: at home sitters, distance learning, mentoring, respect, trust, non-judgmental, motivation creativity

Mina ord

Det har varit en lärorik och lång process att skriva denna uppsats. Det finns många som har stöttat och hjälpt mig på vägen. Jag vill tacka er alla.

Till min familj vill jag tacka för att ni stått ut med att jag inte varit kontaktbar när jag suttit vid datorn. Urban, du är ett underbart bollplank i alla lägen.

Lars Erik, vi haft kontakt på distans under flera år nu, och det har fungerat så bra. Jag har fått de svar och den vägledning jag behöver även när jag bodde på andra sidan Atlanten.

Alf Björnberg, Mats Edvinsson, Maria Nord och Astrid Olsson tack för stöd och hjälp.

Min kära svägerska som än så länge heter Agneta Blocksjö Attar, tack för korrekturläsning och bollande med frågor.

.SE, Stiftelsen för Internetinfrastruktur, tack för att ni gav mig ekonomisk möjlighet att besöka NotShool vid deras seminarium i England.

Jasmin

Innehåll

1	Introduktion.....	7
1.1	Arbetets disposition	7
1.2	Bakgrund.....	8
1.2.1	Ungas villkor.....	8
1.2.2	Skolplikt och frånvaro	9
1.2.3	Kommunernas ansvar	11
1.2.4	Inledningen till min studie	12
1.3	Definitioner	12
	• Aktivitetspedagogik.....	12
	• distansundervisning	13
	• hemmasittare	13
1.4	Gymnasiet är frivilligt, finns ogiltig frånvaro då?.....	15
2	Tidigare studier.....	17
2.1	Pedagogens behörighet	17
2.2	Pedagogens eller handledarens roll	18
2.3	Pedagogik och kunskapssyn.....	24
2.4	IKT och undervisning	27
3	Syfte.....	29
3.1	Problemformulering.....	29
4	Metod.....	30
4.1	Metodval	30
4.2	Urval	31
4.3	Genomförande.....	31
4.3.1	Intervjufrågor	33
4.4	Medverkande onlineutbildningsprojekt och personer	34
4.4.1	Projekt Onlinegrundskola i storstad	34
4.4.2	Projekt Onlinegymnasieskola i storstad.....	35
4.4.3	Grundskola i förort som erbjuder distansundervisning	36
4.4.4	Sofia distans och Värmdö distansgymnasium.....	36
4.4.5	Onlineskola i fjällbygd.....	37
4.4.6	Onlineprojekt i storstad.....	38
4.4.7	Inclusion Trust - NotSchool.....	38
4.4.8	Inclusionus inc (IUS).....	40
4.5	Analys av intervjuer.....	40
4.6	Undersökningens tillförlitlighet	42
4.7	Etik.....	43
5	Resultat	45
5.1	Relationen	45
5.2	Kommunikation och IKT	47
5.3	Innehållet i undervisningen	49
6	Diskussion.....	52
6.1	Relationen	52
6.2	Kommunikation och IKT	54
6.3	Innehållet i undervisningen	56
7	Slutsats	60
7.1	Förslag till fortsatt forskning.....	62

8	Referenslista.....	63
	Bilaga 1.....	69
	Bilaga 2.....	70
	Bilaga 3.....	71
	Bilaga 4.....	72
	Bilaga 5.....	73

1 Introduktion

I detta avsnitt finns bakgrund, en presentation av arbetsgruppen Ungas Villkors rapport "Förebygga ungas ohälsa och utanförskap" (2008), en redogörelse för reglerna kring skolplikt och frånvaro, arbetets disposition samt definitioner.

1.1 Arbetets disposition

I första kapitlet ges en bakgrund till studien, presentation av en rapport om ohälsa och utanförskap, redogörelse för regler kring skolplikt och frånvaro samt definitioner av centrala begrepp.

Kapitel två behandlar teoretiska utgångspunkter.

I kapitel tre presenteras undersökningens syfte och problemformulering.

Kapitel fyra beskriver metoden. Först motiverar jag mitt metodval sedan presenterar jag medverkande personer därefter beskrivs genomförandet. Jag redogör även för hur intervjuerna analyserats.

Kapitel fem är resultatavsnittet. Mina intervjuer tolkas och analyseras.

Kapitel sex är diskussionsavsnittet där analys och tolkning av intervjuer diskuteras i relation till teoretiska utgångspunkter.

I kapitel sju presenteras min slutsats, dessutom ges förslag till fortsatt forskning.

1.2 Bakgrund

Idag finns det många skolungdomar som inte går i skolan och man vet egentligen inte vad de gör i stället. Dessa ungdomar kallas för hemmasittare. Jag definierar begreppet hemmasittare under avsnittet definitioner. En ny metod att nå hemmasittare är att erbjuda undervisning via nätet, det som vi känner som undervisning på distans. Detta har framgångsrikt prövats bl.a. i Storbritannien, Inclusion Trust samt i projekt form på både en högstadieskola samt ett gymnasium i en svensk storstad. Oftast sätts hemmasittaren i förbindelse med en mentor. Det blir mentorns uppgift att, via e-mailväxling, ta kontakt med hemmasittaren, skapa en god relation och förmå hemmasittaren att återuppta sina studier.

Jag vill klargöra för läsaren att jag i detta arbete kommer att kalla de ungdomar som av olika anledningar inte går i skolan för hemmasittare.

1.2.1 Ungas villkor

I rapporten ”Förebygga ungas ohälsa och utanförskap” (2008) av arbetsgruppen Ungas Villkor under ledning av Mats Gerda, presenteras ett förslag att skoltrötta elever ska få stanna hemma och få nätbaserad undervisning på distans. Då distansundervisning under flera år varit tillåtet för vuxna samt för utlandssvenskars barn menar de att denna form av utbildning även skall tillåtas för elever i grund- och gymnasieskolan och bli en pedagogisk metod. De menar att denna utbildningsform skall fånga upp elever som av någon anledning inte går i skolan och att de skall få en positiv inställning till lärande och kunskap.

I Unga Villkors rapport hänvisar de till en pågående verksamhet i England och Nya Zeeland, sk. NotSchool där elever som av olika anledningar inte går i skolan ges möjlighet till distansundervisning. De unga erbjuds möjlighet till dygnet-runt kontakt med mentorer som stöttar och sporrar dem socialt och kunskapsmässigt. Med hjälp av

datorer som de unga utrustas med kommunicerar de med sina mentorer. Enligt rapporten (s. 21) når 90 % allmän gymnasiebehörighet.

I rapporten framgår att eleverna ges möjlighet till ett större utbud av kurser även utanför den egna skolan vid distansundervisning. Vikten av professionellt utbildade lärare med specialkompetens för de speciella villkor som distansutbildning medför poängteras. I rapporten påpekas vikten av att eleverna som erbjuds denna skolform även måste erbjudas viss social stimulans av fysiska jämnåriga personer under viss del av skoltiden.

1.2.2 Skolplikt och frånvaro

Enligt bestämmelserna om frånvaro i skolförordningarna gäller det att om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet, ska rektor se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare (6 kap. 8a§ grundskolförordningen 2006:205). Rektor har det yttersta ansvaret för att någon i skolan sköter kontakten med vårdnadshavare men behöver inte vara den som personligen tar kontakt. Kravet för att eleven ska delta i skolarbete finns för att eleven ska nå målen för utbildningen. Vårdnadshavaren har ansvar för barnets uppfostran och skall därför informeras om elevens skolsituation.

I skollagen (SFS 1985:1100) 3 kap. 1§, 7§, 10§ samt 11§, regleras skolplikten samt rätten till frånvaro för barn bosatta i Sverige. Barnet har skolplikt från höstterminen det kalenderår barnet fyller 7 år till vårterminen det år barnet fyller 16 år (barn i specialskola 17 år). Frånvaro godkänns vid giltiga skäl om barnet t.ex. blir sjuk annars kan kortare ledighet beviljas vid enskilda angelägenheter.

Skolverket genomförde en nationell kartläggning av långvarig frånvaro i grundskolan under läsåret 2006/2007 som visar på att ogiltig frånvaro förekommer i oroande stor mängd.

- 1600 elever var fullständigt frånvarande sedan minst en månad.
- 100 elever var frånvarande under hela läsåret.

- 5000 elever var sporadiskt frånvarande sedan minst två månader.
- 500 elever hade under året skickats hem för undervisning i hemmet av t.ex. säkerhetsskäl, ungefär 100 elever under en månad eller längre (Skolverket, 2008, rapport nr 309, s. 106).

Enligt Skolverket (2008:309) finns det två olika sorters skolk; ströfrånvaro och långtidsskolk.

- elever med ströfrånvaro har fortfarande en koppling till sin klass och sina klasskamrater, de är fortfarande en del i gruppen.
- elever med långtidsskolk har ingen förankring i klassen och har ingen kontakt med sina klasskamrater.

Skolverket (2008) anser att vanliga orsaker till skolk beror på psykosociala problem eller att barnet har svagt stöd för skolgången från hemmet.

Häggqvist (2000) skriver att forskare delar in orsak till frånvaro i tre grupper:

- somatisk sjukdom
- beviljad ledighet
- andra orsaker som skolvägran, skolfobi och skolk.

Häggqvist menar att det främsta skälet till skolk, enligt högstadieläverna, är skolans innehåll och utformning. Hon hänvisar till en metaanalys¹ av Jönsson (1990) som visar att elevernas skolk beror på att de tycker att undervisningen är tråkig och ointressant samt att de upplever att de har svårigheter att hänga med. Dåliga relationer till lärare och andra elever ses också som en orsak. En annan orsak är prov, elever skolkar för att slippa prov eller för att förbereda sig för prov.

I rapporten *Unga i skolans utkant – en samhällsekonomisk analys av hemmasittare* skriver Skarin (2010) bl.a. om hemmasittarna i Göteborgs stad. Respektive stadsförvaltning i Göteborgs stad ansvarar för grundskolans verksamhet och i sin analys väljer Skarin ut stadsdelsförvaltningen Centrum som modell för hur man hanterar hemmasittare inom staden. Av de 1190 registrerade eleverna mellan 16 – 20

¹ Metaanalys är en statistisk procedur som använder resultatet från flera sinsemellan oberoende studier vilka anses gå att kombinera för att minska slumpens inflytande och risken för felaktiga slutsatser.

år i stadens uppföljningssystem för elevers frånvaro är 522 elever inte kartlagda, en delmängd av dessa är sannolikt hemmasittare. Siffran är dock osäker då begreppet hemmasittare i staden inte definieras som en egen målgrupp.

Skarin skriver att den intrakommunala ersättningen, som kan liknas vid en skolpeng, för en elev i årskurs 7-9 i stadsdelsförvaltningen Centrum är 75 392 kronor. Den uppskattade kostnaden per hemmasittare i stadsdelsförvaltningen Centrum (grundskolenivå) är 185 000 kronor per år. Denna merkostnad avser den personal som arbetar med hemmasittare. En grov bedömning har gjorts avseende respektive yrkesrolls omfattning i arbetet med hemmasittaren. Merkostnader för gymnasienivå går inte att beräkna då information om antalet hemmasittare inom stadens gymnasieskolor saknas (Skarin 2010).

1.2.3 Kommunernas ansvar

Elevens hemkommun ansvarar för att alla barn i kommunen har rätt till utbildning och bevakar att skolplikten följs. I skollagen om skolplikt och motsvarande rätt till utbildning 3 kap. 13 § står följande:

Kommunen skall se till att skolpliktiga elever i dess grundskola och särskola fullgör sin skolgång. Kommunen skall också se till att skolpliktiga barn, som är bosatta i kommunen men inte går i dess grundskola eller särskola, på något annat sätt får föreskriven utbildning. (SFS nr: 1985:1100)

Varje kommun är skyldig att följa upp de ungdomar som lämnat grundskolan men inte påbörjat eller avbrutit en gymnasieutbildning enligt skollagen (SFS1985:1100) 1 kap 18 §. Det innebär att hemkommunen för ungdomar under 20 år som avslutat grundskolan men som inte studerar på gymnasieskolan eller som avslutat gymnasieskolan skall hålla sig informerad om deras sysselsättning. Syftet med detta är att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

Enligt SKL (2009) har Sveriges Kommuner och Landsting kontakter med Centrala Studiestödsnämnden, CSN för att med deras stöd försöka skapa ett system där kommunerna genom CSN:s studiehjälpsregister kan få uppgifter om vilka av kommunens ungdomar som befinner sig i studier eller ej.

1.2.4 Inledningen till min studie

I rapporten *Förebygg ungas ohälsa och utanförskap* (2008) föreslås det att skoltrötta skall få en laptop och erbjudas undervisning via Internet. Förslaget har väckt het debatt mellan kollegor och bekanta i min omgivning. Kommentarer och tolkningar är flera, ”skolka ett år – få en laptop som belöning”, ”ytterligare en arbetsuppgift att lägga på pedagogen”. Min egen fundering är främst hur pedagogen gör för att få tillbaka en skoltrött elev till skolan.

Daltas det med lata ungdomar? De har ju fått flera chanser och slarvat bort dem alla. Skall de får skylla sig själva? Skall de ha ännu mer? Är detta vårt vårt problem eller deras? Faktum är vi blir indirekt drabbade, främst ekonomiskt. Det kostar, att ge dem en dator med internetuppkoppling och en egen mentor. Men alternativet kostar ännu mer och under en betydligt längre tid.

Det finns många undersökningar om distansutbildning, dess utformning, metoder och lärande via nätet. Det finns även undersökningar om ungdomars lärande via distansstudier. Utöver en rapport av Björneloo och Olin (2010) har jag inte kunna påvisa undersökningar om distansstudier för skoltrötta skolungdomar med hög otillåten frånvaro sk. hemmasittare. I denna undersökning kommer jag att ge en beskrivning av arbetet samt de kunskaper, erfarenheter och strategier som mentorn till ungdomar som inte går i skolan har, hur de agerar i relationen till sk. hemmasittare. Det finns idag, vad jag kan se, ingen egentlig systematisk kunskap inom detta område.

1.3 Definitioner

I detta avsnitt definieras för denna studie centrala begrepp.

- Aktivitetspedagogik

”**aktivitetspedagogik**, samlingsterm för ett antal pedagogiska ideologier som utvecklades i Europa och USA från omkring 1900,...” (Nationalencyklopedin, 2010)

Enligt aktivitetspedagogiken har elever ett sökande och experimentellt arbetssätt där kunskapen har verklighetsanknytning. (egen tolkning)

- distansundervisning

Definition av distansundervisning enligt Skolverket: "... en interaktiv undervisningsmetod där elev och lärare är fysiskt åtskilda." (Skolverket, 2008:790, s.1)

Bååth (1994) definierar distansundervisning som en undervisningsform där lärare och elev är fysiskt åtskilda men har en tvåvägskommunikation med hjälp av olika medier.

"**distansundervisning**, undervisnings- och studieformer där studerande och lärare befinner sig på olika orter och därför kommunicerar med varandra med hjälp av tekniska medier." (Nationalencyklopedin, 2010)

handledare

Handledare "betyder att leda någon vid handen" (Jobring 2004 s.165), vilket innebär att man ledar och inte lär ut.

Enligt Lauvås och Handal (2001) är handledaren internt rekryterad från yrkesverksamheten och har en formellt högre status än den som handleds.

Handledaren kan ge direktiv och kan även ha krav på kontroll.

- hemmasittare

Springe (2009) definierar begreppet otillåten frånvaro och delar upp dem i tre olika begrepp:

korridorvandrare avser de elever som regelbundet är frånvarande en eller flera lektioner i veckan men som oftast är kvar i skolan.

skolkare avser de elever med hög frånvaro, som regelbundet är frånvarande från ett antal lektioner varje vecka utan giltig orsak.

hemmasittare avser de elever som har ogiltig frånvaro från skolan i mer än tre veckor i följd.

En hemmasittare är ett barn som har varit borta från skolan minst tre veckor i följd, utan giltigt skäl. Hemmasittarna är ingen homogen grupp, utan barnen stannar hemma av flera olika skäl.

Att stanna är ett aktivt val som barnen gör och skolpersonalen har ofta svårt att locka barnen tillbaka på egen hand. Begreppet hemmasittare används framför allt i Stockholmsområdet. (Busk, 2007)

... de elever som blir hemma ifrån skolan utan giltig orsak, s k ”hemmasittare”. ... elever som, trots att de omfattas av skolplikten, är hemma från skolan mer än tre veckor utan acceptabel orsak. (Vården i fokus 2007 nr.1 s.24)

- Icke fördömande

”Fördöma, skarpt ogilla, förkasta”, (svenska akademiens ordbok [elektroniskt hämtad 16 juni 2010])

Trots sökande fanns definition av ”icke fördömande” inte att hitta. Min egen definition är negationen av ordet fördömande vilket i sin tur är substantivet av verbet fördöma.

- mentor

“A mentor is a senior employee who sponsors and supports a less experienced employee.” (Robbins 2005 s. 370).

”Mentorn är lärare, vägvisare, lärd och framförallt en person som gör sitt bästa för att på ett medkännande och enhetligt sätt hjälpa sin adept.” (Bell 1997).

- metodik

”**metodik**, pedagogisk metod i skola och annan utbildning och disciplin inom lärarutbildning, undervisningsmetodik ”(nationalencyklopedin 2010)

”**metodik**, olika vetenskapers tillvägagångssätt för att vinna kunskap eller lösa problem.” (Nationalencyklopedin 2010)

- motivation

motivation, de faktorer hos individen som väcker, formar och riktar beteendet mot olika mål.” (Nationalencyklopedin, 2010)

- online

Att vara online är att vara nåbar via sin uppkoppling. Jobring (2004).

- pedagog

”undervisare, uppfostrare, lärare” (svenska akademiens ordbok [elektroniskt hämtad 16 juni 2010])

- plattform

Begreppet plattform beskriver den tekniska miljö i vilken gemenskap mellan mentor och elev verkar. Jobring (2004).

- relation

”**relation**, förhållande (mellan två [eller flera] företeelser; känslomässigt förhållande (mellan två eller flera personer).” (Nationalencyklopedin, 2010)

- respekt

”Aktning, vördnad” (svenska akademiens ordbok [elektroniskt hämtad 16 juni 2010])

- skolplikt

”Skolplikten är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet. Den motsvaras av en rätt till likvärdig utbildning för eleven.” (Ds 2009:25 s. 387)

- undervisning:

”... sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.” (Ds 2009:25 s. 262).

1.4 Gymnasiet är frivilligt, finns ogiltig frånvaro då?

Även gymnasieelever kan vara hemmasittare. De har med andra ord varit hemma i mer än tre veckor i följd utan giltigt skäl, se avsnittet definitioner. Men om gymnasiet är frivilligt behöver man då ange ett skäl till att vara frånvarande? Trots att gymnasiet inte är obligatoriskt så finns det krav på närvaro när man som elev väljer att börja på en gymnasieutbildning. Det finns å andra sidan inget krav på att man måste gå i någon utbildning efter grundskolan. Samhällets krav på dagens ungdom är dock sådan att han eller hon känner sig tvungen att fortsätta studier efter grundskolan för att kunna

gå vidare i livet. För att få pengar efter grundskolan måste ungdomar antingen arbeta och få lön eller studera och får studiehjälp. Studiehjälp finns i form av tre olika bidrag, studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Studiebidrag får studenter mellan 16 och 20 år som studerar på heltid på gymnasiet, komvux eller folkhögskola. Studiebidragsbeloppet är 1050 kr per månad, inget studiebidrag betalas ut under sommarlovet.

Enligt gymnasieförordningen (1992:394) 6 kap. 20 a §, ändrad 2006, står det att rektor skall ta kontakt med vårdnadshavare om eleven, som är under 18 år, uteblir från skolarbetet utan giltig anledning.

Det står vidare i gymnasieförordningen (1992:394) 7 kap. 3 § att läraren inte skall sätta betyg om elevens frånvaro medför att det saknas underlag att bedöma elevens kunskaper.

I Skolverkets rapport *Vårdnadshavare skall kontaktas vid olovlig frånvaro* står det att eleven vid upprepad ogiltig frånvaro kan förlora rätten till studiehjälp. Eleven kan även bli skyldig att betala tillbaka den del av studiehjälpen som utbetalades under den tid eleven inte hade rätt till bidraget.

2 Tidigare studier

Det här är teoriavsnittet där jag presenterar den litteratur jag funnit relevant för mitt arbete. I många av de texter jag hänvisar till används begreppet handledare. Förutom en rapport från aktionsforskarna Björneloo och Olin (2010) har jag inte lyckats finna någon tidigare forskning inom mitt undersökningsområde därför har jag tagit del av litteratur som främst utgått ifrån handledning av vuxna på distans. Handledarna i dessa texter är utbildade pedagoger som handleder vuxna studerande. Jag har studerat litteraturen med utgångspunkten om handledning på distans. Jag kommer att främst att benämna handledaren som mentor eller pedagog dock ibland även som lärare eller handledare beroende på hur det är presenterat i den litteratur jag har läst. Jag hänvisar till Lauvås och Handal (2001) som menar att det är en intressant gränsdragningsfråga vad som är undervisning respektive handledning. Den pedagogiska karaktären på uppgiften och sammanhanget avgör vilken benämning som används. Dock är det även i detta fall svårt att se eller göra en gränsdragning av uppgiftens karaktär och sammanhang då det ofta går in i varandra.

2.1 Pedagogens behörighet

Skolverket ger följande förslag för villkor för distansundervisning:

Distansläraren ska ha lärarutbildning i ämnet och goda kunskaper i att undervisa på distans med stöd av informations- och kommunikationsteknik. Det ska finnas en behörig lärare som är handledare på elevens skola. Handledaren ska vara fysiskt tillgänglig och följa elevens kunskapsutveckling. Distansundervisningen och hur handledningen ska gå till bör framgå av elevens individuella utvecklingsplan, individuella studieplan eller, i förekommande fall, åtgärdsprogram.

Betyg sätts av distansläraren efter samråd med handledaren.

Huvudregeln är att distansundervisningen ska äga rum i skolan - inom skoldagen. (Skolverket Dnr 69-2008:790, s.17).

Vidare i samma rapport från Skolverket bedömer de att distansmetodik borde ingå i lärarutbildningen. De menar att det är viktigt att läraren har lärarutbildning och utbildning i det ämne han eller hon undervisar i. Enligt Skolverket bör elever få en

ordentlig introduktion i distansmetodik samt att den tekniska kompetensen måste vara hög hos såväl elev som handledare.

Björneloo och Olin (2010) skriver rapporten om ett onlineprojekt att situationen är helt ny för alla inblandade. Kompetensutveckling för mentorerna i någon form hade behövts.

Frågan är dock vem som ansvarar för att en sådan utveckling kommer till stånd. Det tycks vila ett förgivettagande hos skol- och projektledning att lärarna redan har kompetens att på egen hand utforma det didaktiska arbetet med onlineundervisning och åstadkomma de förändringar som eventuellt behövs. (Björneloo och Olin 2010 s. 18)

2.2 Pedagogens eller handledarens roll

I läroplanen 1994/98 (Utbildningsdepartementet, 1998) står det om lärarens uppdrag i att stimulera och stötta eleven samt om samverkan som skolan skall ha med hemmet där skolan skall verka som ett stöd för familjen i deras ansvar för barnens utveckling och uppföstran.

Björneloo och Olin (2010) skriver om utvecklandet av arbetsformer i onlineprojektet. Mentorerna uttrycker en förväntan att vara fria från det sociala och kunna fokusera på det pedagogiska arbetet. En fråga som ställs är problemet att skilja mellan det sociala livet och onlinearbetet för hemmasittarna.

Vygotskij ser läraren som en ämnesexpert som utmanar och stöttar eleven genom vägledning. Han menar att man behöver kunna mycket för att leda eleven till egen kunskap, enligt Jobring (2004).

Skolverket genomförde år 2007 en undersökning för att kartlägga omfattningen av långvarig ogiltig frånvaro. Kommuner i Sverige ombads ge exempel på positiva åtgärder i skolan eller i klassrummet för att motverka elevers frånvaro. En stadsdelnämnd skrev:

”Det bästa exemplet är pedagoger som i sitt förhållningssätt bidrar till att eleven fungerar tillfredställande i den vanliga skolmiljön. Pedagoger som stöttar utan att pressa

är framgångsrika” Skolverket (2008:309, s. 93).

Handledarens roll förändras allteftersom gruppen av studerande eller den studerande blir mer självgående, enligt Gillberg (2003). Inledningsvis instrueras tekniken och metoden där den studerande lär sig hantera plattformen och distansmetoden senare flyttas fokus över på själva lärprocessen. Gillberg pekar på fyra punkter som enligt honom utgör utgångspunkt för ett framgångsrikt ledarskap i distansundervisning:

- Instruktion i metod- och teknikfrågor,
- skapa ett tillitsfullt klimat,
- ge studenten utrymme och möjlighet att synas
- stimulera till ett konstruktivt samarbete.

Gillberg (2003) och Forslund (2003) både kompletterar och förmedlar samma budskap om handledarskapets tre faser. Inledande är handledaren mycket aktivt då mycket stöd behövs till tekniska frågor samt att komma igång, ”förebyggande” handledning, sedan kommer en period när arbetet flyter på, under denna fas är handledarens uppgift att ge hjälp under pågående övningsarbete. Den tredje fasen, den sk slutfasen, arbetet flyter på men eventuella kan konflikter uppstå, framförallt inom grupparbeten. Under hela processen är det viktigt med ständig feedback. Forslund (2003) menar att om det ges mycket individuell feedback på kursen är studenterna oftast nöjda. Feedback ska framför allt visa studenterna hur de kan bli bättre.

Enligt Lauvås och Handal (2001) krävs en bredare individanpassning när man handleder på distans. Handal (1976), menar vidare att handledaren ska vara en kritisk vän som accepterar studenters olikheter och försöka planera därefter. Handledaren skall vara närvarande, tydlig, organiserande, planerande, strukturerande, informerande, instruerande, ge stöd, skapa ett gott klimat och återkoppla.

Ramsden (1992) anser att handledarens arbetssätt, nåbarhet och flexibilitet är av stor betydelse vid planering av handledning.

Enligt Ramsden är följande faktorer avgörande för studenters lärande:

Lärarnas förhållningssätt:

- Tillgängliga lärare som är öppna och lyssnar till studentens frågor och problem.
- Lärare som inser vilka studentens svårigheter är och bidrar till att skapa ett öppet arbetsklimat.

Om pedagogen/mentorns viktiga roll i att motivera eleven skriver Jenner (2004 s.15). ”... motivation och motivationsarbete är en fråga om bemötande”. För att öka elevens motivation bör pedagogen visa äkta engagemang och intresse och ha en positiv syn på eleven. Pedagogen skall vara öppen och icke fördömande. Samma sak skriver Springe (2009) som även anser att läraren skall vara öppen och vara en bra lyssnande. Jenner menar vidare att pedagogen måste visa respekt för sin elev. ”Ett gott bemötande är basen för motivationsarbetet.” Jenner (2004 s.16). Vidare måste pedagogen ha förståelse för dålig självkänsla och vad det innebär att ha flera misslyckanden bakom sig. Det viktigaste är inte att bli sedd utan *hur* man blir sedd. För att nå en god pedagog – elevrelation är det enligt Jenner, viktigt att pedagogen försöker förstå sin elev och strävar efter att se världen med elevens ögon och möta eleven utifrån dennes livssituation och perspektiv. Jenner menar att relationen mellan pedagogen och eleven handlar om hur parterna tolkar varandras beteende, vilka förväntningar man har på varandra och strävan att uppnå gemensamt bestämda mål. Vidare poängterar Jenner att relationen mellan pedagogen och eleven inte är jämbördig, pedagogen har ett övertag, grundat bl.a. på en formell och informell maktposition. Detta är något som pedagogen måste vara försiktig med så att den andres beroendeposition inte förstärks. Pedagogen bär ansvaret för att relationen, som skapas redan vid första mötet, fungerar.

“Sokrates förstod mentorskapets hemlighet: Effektivt frågande skapar insikt som främjar nyfikenhet som i sin tur odlar vetande” (Bell 1997 s. 85). En förståelsesökande fråga skapar enligt Bell (1997) ett förlopp av insikt-nyfikenhet-vetande. En insiktsskapande fråga kan börja med ett påstående vilket är effektivt då det skapar identifiering och kontext så att sändare och mottagare vet att de befinner sig på samma våglängd. Frågor som kräver ett tänkande på högre nivå kräver att mottagaren gräver djupare efter svaren. Dessa frågor kan vara av olika karaktär som frågor som kräver jämförelse eller slutledning. En fråga som ställer krav på utvärdering ställer krav på ett tänkande på högre nivå hos mottagaren (“Vad skulle du göra annorlunda om du gjorde detta en

gång till?”). Bell uppmanar mentorn till att undvika frågor som börjar med ”varför” då de kan uppfattas som dömande och anklagande. Istället skall mentorn försöka formulera om frågan.

För att den studerande ska uppfatta en kurs som givande och meningsfull menar Ramsden (1992) att det är betydelsefullt med en öppen dialog och känsla av delaktighet mellan lärare och student, enligt Ramsden. Dessa samtal skapar förutsättningar för ett närmande mellan lärare och student. Ett positivt närmande främjar ett ömsesidigt engagemang i den gemensamma uppgiften. Samtalen mellan elev och lärare är en bra form för att ge läraren en inblick och förståelse i hur studenten tänker kring centrala fenomen och begrepp i undervisningen. Denna förståelse är till grund för att kunna utforma undervisningen på ett sådant sätt att det främjar ett förståelseinriktat lärande.

McLagan och Krembs (1997) anser att både receptiva och expressiva färdigheter krävs för att ha ett bra samtal. De receptiva färdigheterna används för att ta emot information. Det finns tre receptiva färdigheter:

- Observerande: genom att vara observant på vad som sker i olika situationer, identifiera beteenden och känna igen mönster i dem, erhålls information om känslor, beteendemönster och resultat. På så vis minimeras risken att göra antaganden, tolkningar eller värderingar.
- Lyssnande: genom att fokusera på vad den andre säger och menar och med omformuleringar och frågor stärka förståelsen av vad som sägs blir tydligheten större.
- Medkännande: genom att bekräfta andras tankar och känslor samt förmedla egna tankar och känslor och även dela med sig av liknande erfarenheter, minskas spänning samtidigt som graden av tillit och gemensamhet ökar.

De expressiva färdigheterna används för att föra information och riktning vid samtal. Det finns tre expressiva färdigheter:

- Undersökande: genom att respondera på det som sägs i form av öppna frågor förs relevant information till samtalet och missförstånd undviks.

- Beskrivande: genom att med relevanta exempel på specifika beteenden och handlingar förtydliga samtalet och visa hur de påverkar resultaten och andra människor när bägge parter en gemensam förståelse i samtalet.
- Slutledande: genom att förtydliga samlade synpunkter och formulera dem när sändare och mottager i samtalet en förståelse för varandras synpunkter, beslut och överenskommelser.

Säljö skriver i Jobring (2004) att vår talang för att återskapa och producera betydelse och mening är grunden för mänsklig kommunikation. Vi använder både språket och kroppsspråket för att kommunicera mening. Han menar att utgångspunkten för människans lärande är från förmågan till kommunikation. Genom kommunikation med andra får individen kunskap som sedan förs vidare till andra i ett samspel som ständigt pågår. Säljö hävdar att dialogen ”är den grundläggande formen av interaktion som präglar oss på djupet under hela vårt liv,”(s. 45). I ett samtal mellan två individer nås under gynnsamma omständigheter en gemensam förståelse.

Enligt LPO 94 har alla skolor skyldighet att anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov. Imsen (2005) anser att inläring sker bäst där varje individ känner sig trygg och respekterad. Om eleven inte känner sig trygg i skolans miljö men trygg hemma är det i så fall naturligt att inläring sker bäst hemma.

I frågan hur kommunikation vid en distansundervisning mellan lärare och elev skall ske menar Säljö (2005) att det är lättare att förstå sammanhang och resonemang när medieringen sker muntligt kontra när den sker med text. Enligt Björneloo och Olin (2010) menar mentorerna att kommunikationen över nätet gör det svårt för dem att förstå vad eleverna tycker. De känner att de behövde vara tydligare. En mentor såg det positiva i att kommunicera med eleven på distans eftersom det innebar att mentorn fick tid att reflektera över sin respons till eleven innan den skickas. Liknande erfarenheter presenterar Dysthe (2003) där hon i en studie upplevde att responserna blev mer genomtänkta när eleverna inte hade krav på sig att svara omgående. Säljö (2005) anser att vid muntlig kommunikation har både sändare och mottagare möjlighet att kunna läsa av varandra och att man då kan anpassa samtalet och samordna förståelsen. När man vid en nätdiskussion inte ser den som skriver och kan

läsa av kroppsspråket bakom uttalandet är det lättare för missförstånd. Gillberg (2003) menar att eftersom det enda man ser är det skrivna ordet, blir det skrivna ordet som dominerar. Forslund (2003) anser dock att privata e-mail mellan lärare och elev att föredra när inte andra deltagare behöver ta del av en dialog. Detta är framförallt viktigt då läraren skall ge akt på varje individs behov och inte behandla eleverna som ett kollektiv.

Vid ett samarbete kring en uppgift på distans är det viktigt att alla respekterar varandras åsikter och håller en hövlig ton. Gillberg (2003) anser att det är handledarens roll att påpeka hur viktigt det är med tydligheten i kommunikationen samt att genom samtal få klarhet i vad som sagts och menats. Vidare kan en deltagares tystnad missuppfattas och tolkas negativt. Det är av stor betydelse för alla parter, pedagog och elev att de har förståelse för detta och för hur viktigt deras aktiva deltagande är.

Om etikett vid distansutbildning ur en lärgemenskapssynvinkel skriver Simonson m.fl. (2009) och uppmanar handledaren att initialt informera eleverna om att använda ett hövligt språk och att det är viktigt att förstå att skämt allt som oftast inte går hem när man berättar dem över nätet då mottagaren inte ser eller hör nyanser i röst och kroppsspråk.

Swan (2003) har gjort en undersökning av elevers respons i relation till hur pedagogen uttrycker sig vid mailväxling. Arbetet hade olika nivåer/ varianter av pedagogers förhållningssätt i sin kommunikation med eleven. Förhållningssättet, ”samtalstenen” varierade i fem steg från mycket formell/delegerande till jämnårig kompis ton. Resultat visade att den pedagog som hade en ton som visade på ömsesidig respekt, utan att vara påträngande nådde eleverna bäst. Swan har inte gjort någon ”korsexamination” dvs. att eleverna bytte pedagoger och testade fler, på så vis hade det ev. kunnat påvisas att olika pedagogers förhållningssätt passar olika individer.

Madsen (2006) anser att det är viktigt att pedagoger skapar relationer till sina elever som präglas av ömsesidig förståelse, inlevelse och närhet. Samtidigt anser Levine (2005) att genom utveckling av en relation mellan elev och pedagog byggs ett förtroende upp som är nödvändigt för lärande. Björneloo och Olin (2010) skriver att

mentorena strävat efter att få en god kontakt med hemmasittarna. De har försökt bilda sig en hel bild av eleverna och försökt förstå elevernas situation. Mentorena har tagit redan på elevernas intressen och försökt utgå från dessa i undervisningen.

För att skapa en god gemenskap mellan mentor och elev måste mentorn enligt Bell (1997) börja med att sända välkomnande signaler så att eleven känner sig trygg i att våga gå vidare. Vidare i relationsbyggandet skall mentorn vara vaksam för elevens känslor och visa empati. Mentorn skall börja där eleven är. ”Det är lättare att vända en mula om man först får den att gå” (Bell 1997 s. 121). Simonson, Smalding, Albright och Zvacek (2009) menar att handledaren bör ha väsentlig förkunskap om sina elever. Detta ger bättre förutsättning för en god relation och en god inläring eftersom handledaren kan förbereda en lämplig och givande undervisning.

Mentorskap fungerar enligt Bell (1997) endast när det finns tillit. Ur erfarenhet växer tillit och det är mentorn som måste ta första steget och visa tillit till sin elev som sedan svarar med samma mynt. Tillit formas avsiktligt genom att mentorn är uppmärksam för hur eleven påverkas av mentorns handlingar. En av grundförutsättningarna i en handledningssituation enligt Gillberg (Jobring red. 2004) är att det mellan handledare och elev råder en ömsesidig tillit och respekt samt en frihet att uttrycka sin mening. Dessutom skall eleven få utrymme för eget ansvar och egna erfarenheter samt se målet för lärande som sitt eget.

Dysthe (2003) skriver att inom det sociokulturella perspektivet på lärandet (CSCL: computer collaborative learning) går lärarrollen från förmedlare till vägledare.

2.3 Pedagogik och kunskapssyn

Det finns många studier på hur lärande och kunskapsinhämtande sker. Här redogör jag för några av dessa som jag finner relevanta för min studie.

Fåhraeus och Jonsson (2002) skriver, att vid aktivitetspedagogik som är vanlig vid skolan, söker eleverna själva sin kunskap och tar därigenom ett större ansvar. Det

flexibla lärandet gynnas av möjligheten att välja. Aktivitetspedagogiken går i hop med ett konstruktivistiskt synsätt där eleven tar till sig kunskap genom sina egna erfarenheter. Därav kan man konstatera att konstruktivister låter sig inspireras av Vygotskij och Dewey (Petraglia, 1998) som menar att man lär sig genom att vara aktiv själv.

Enligt Jonassen (1991) har kunskapssökandet gått från en objektivistiskt inriktning med nedbruten undervisning som förmedlas i en viss ordning till ett konstruktivistiskt synsätt som präglas av ett aktivt kunskapssökande utifrån individens egna erfarenheter.

Vi lär oss bäst genom intresse och motivation vilket Palloff och Pratt (2001) anser att eleven i en distansundervisningskurs får genom att jobba med ”personal motivating problems”, m.a.o. något som man kan relatera till hos sig själv. Jenner (2005) menar att det är viktigt att pedagogen vet vad som krävs i mötet med eleven för att motivera och hålla motivationen vid liv.

Petraglia hänvisar till Wilson (1993) som menar att en förutsättning för en god verklighetsbaserad inläringssituation bäst lämpar sig till för situationen anpassad miljö. Vidare hänvisar författaren till Clark (1995) som menar att om en arbetsuppgift uppfattas som orealistisk och meningslös sjunker elevens inlärningskapacitet. Clark uppmanar utbildare att skapa undervisningsmiljöer som tillåter verklighets anpassad inläring dvs. en fullständig verklighetsanpassad kontextualisering. Samtidigt ser författaren svårigheten i att skapa en sådan inläringssmiljö då det är en sak att lära om vardagliga situationer och en annan sak att utföra och uppleva dem.

Bååth (1996) trycker på vikten med tydlighet om innebörden av att studera på distans i fråga om tidsplanering och studiedisciplin. Författaren menar att trots att distansstudier ger stor frihet finns det en avigsida, vilket är att det ställs stora krav på deltagarens studiedisciplin. McLoughlin (2002) menar att vuxna studenter är vana från traditionell skola att ha handledning och stöd ansikte mot ansikte medan man på en distansutbildning måste ta egna initiativ för att uppnå kursens mål. Hon skriver att studenter måste ta mer kontroll över sitt eget lärande, samtidigt bör mentorn inte ta för

givet att studenten har all kunskap som behövs för att klara detta utan kan behöva hjälp.

Moore (2007) hänvisar till Wiener (2003) om en studie av Oregon's CyberSchool där studieframgång på highschool (högstadiet och gymnasiet) i huvudsak beror på motivation. Eleverna höll fortfarande på att komma underfund med sitt eget lärande och hade vissa svårigheter med studiedisciplin och motivation men utvecklade sitt ansvarstagande när de var delaktiga i en väl strukturerad onlineutbildning. Wiener påpekar att en väl strukturerad onlineutbildning med tydlighet gällande uppgifter, tider och mål är en viktig ingrediens för att distanseleven skall lyckas. Vidare hänvisar Moore till Barker och Wendel (2001) som betonar vikten av flexibilitet gällande tider för elever som behöver ha större kontroll över sitt eget inläringstempo.

När den studerande får ett område att undersöka, inhämta kunskap och förståelse om menar Dennen och Paulus(2005) att det är viktigt att läraren är tydlig i hur uppgiften skall utföras samt syftet med den. Problemet kan annars bli att elevarbetet mynnar ut i ett "show what you know" läge där studenten anpassar sig till den kunskap som man tror läraren vill att man skall inhämta. Istället för att elevarbetet mynnar ut i ett "explore this topic" läge där eleven inhämtat ny kunskap.

Gillberg (2003) anser att man vid skapandet av en distanskurs bör utarbeta en väl genomtänkt studieanvisning. Samtidigt menar Bååth (1996) att innan någon form av utbildning startas så måste det finnas ett behov för detta. Om utbildningen ska genomföras som distansutbildning ska utbildningsanordnaren ha klart för sig varför utbildningen är lämplig att ges på distans. Om en utbildning är lämplig som distansutbildning avgörs i hög grad av utbildningens målgrupp, ämnesinnehåll och vad de studerande förväntas lära sig. Detta anser även Fåhraeus och Jonsson (2002) som menar att stor vikt behöver läggas vid förberedelsearbetet. Det hela handlar om vad man vill åstadkomma och vilken målgrupp eller sammanhang man riktar undervisningen till. Moore (2007) menar att kvalitén på onlineundervisning beror på den tid man får till att utforma den. Det lönar sig att ge mer tid till utformning av kurserna onlineundervisning och att dessa är väl genomtänkta.

Dysthe (2003) skriver om samarbetslärandet som hon menar bildar ett underlag för arbetet inom det sociokulturella perspektivet på lärandet. Samarbetslärandet ses som ett ömsesidigt engagemang i lärande genom att göra och att samarbeta. och där lärarrollen går från förmedlare till vägledare.

Hemmasittarnas grundläggande läs- och skrivförutsättningar påverkas av lång frånvaro från skolan. Björneloo och Olin (2010) skriver att detta kan göra så att onlineundervisning blir en motgång. Det behövs friare former av kommunikation utan krav på att skriva. En mentor påbörjade sin relation till hemmasittaren via mobilsamtal och sms. Eleven lärde mentorn olika symbolers betydelser och mentorn svarade snabbt på sms från eleven. Deras kommunikation gick så småning om över till att kommunicera via datorer.

2.4 IKT och undervisning

Traditionellt är läraren fysiskt närvarande och leder en planerad undervisning i elevgrupp. Läraren kan avläsa elevers reaktioner och ge enskilt stöd vid behov. Vid en distansutbildning som är anpassad efter elevens enskilda behov och förutsättningar blir lärarens arbetssätt annorlunda. Gällande IT-kunnande är eleverna i skolan dessutom ofta överlägsna läraren. (Utbildningsdepartementet: SOU: 1998: 83).

Säljö skriver i Jodbring (2004) om kommunikation i IKT att han ser kommunikation via e-post och chatt som en mellanform mellan tal och skrift. Ökning av antal människor som har tillgång till Internet gör tillgängligheten mycket god till att skapa intressebaserade gemenskaper.

Säljö (2005) menar att för att kunna hantera tekniska hjälpmedel och för att kunna tolka och förstå information måste man kunna läsa och förstå digitala texter samt informationstexter.

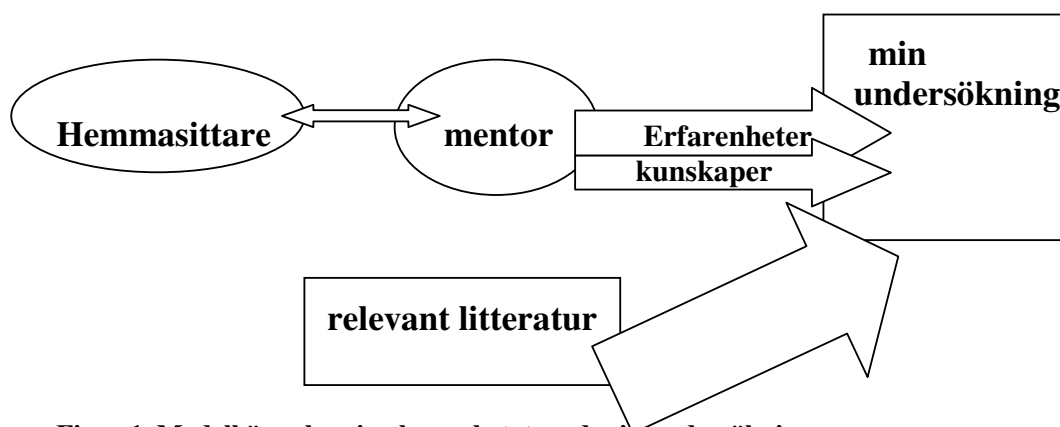
Enligt Levine (2005) beror det på handledaren om distansundervisningen blir lyckad eller inte. Vidare skriver författaren att det är viktigt att eleven är väl förtrogen med

all teknik kring distansundervisningen. När allt fungerar stör ingenting undervisningens innehåll. Gillberg (2003) och Forslund (2003) menar att handledaren vid en onlineutbildning initialt är mycket aktivt då eleven kan behöva mycket stöd i att komma igång samt stöd till tekniska frågor. De tekniska svårigheterna kan vara problem med inloggning samt hur plattformen skall hanteras med skapande och läsande av inlägg. Lägga upp dokument och filer osv.

I onlineprojektet som Björneloo och Olin (2010) skriver om diskuteras det tekniska inom IT. Det är viktigt att elevernas datorutrustning fungerar. De skriver att mentorer gör stora arbetsinsatser för att få det tekniska att fungera trots att det egentligen finns tekniskt support till detta. Detta har varit påfrestande för det pedagogiska arbetet och relationen mellan hemmasittare och mentor.

3 Syfte

Syftet med min undersökning är att beskriva de kunskaper, strategier och erfarenheter som mentorer använder sig av i deras agerande med elever som har varit borta från skolan minst tre veckor i följd, utan giltigt skäl sk. hemmasittare. Det finns idag ingen lärarutbildning för denna form av mentorskap därför vill jag med detta arbete samla all kunskap samt de strategier och erfarenheter som mentorerna har för befintliga såväl som kommande mentorer till denna specifika undervisningssituation att ta del och förhoppningsvis få stöd av.

Figur 1. Modell över hur jag har arbetat med min undersökning.

3.1 Problemformulering

De pedagoger som idag undervisar hemmasittare via nätet har valts ut av skolledare för att de anses lämpliga och har en sk. fingertoppskänsla. Vid genomförda intervjuer har det framgått att många av mentorerna har en lärarutbildning utan vidareutbildning inom området för distansundervisning av hemmasittare.

För att svara på undersökningens syfte ställer jag följande frågor:

Hur agerar mentorn/läraren i sin relation till hemmasittare när de kommunicerar med dem online? Vilka strategier använder de sig av för att få hemmasittarens intresse till att gå vidare i lärande?

4 Metod

Följande text presenterar mitt metodval och genomförande. Jag redogör även för min urvalsgrupp samt mitt tillvägagångssätt i analysen.

4.1 Metodval

Den här studien använder en kvalitativ ansats därför att den belyser enskilda individers kunskaper, erfarenheter och strategier i sin professionella relation till elever som har hög frånvaro från skolan, sk. hemmasittare. Jag gjorde intervjuer med mentorer som arbetar med hemmasittare och frågade dem om deras arbete. Jag ville få svar på hur de gjorde när de tog kontakt med sina elever online, hur de byggde upp en relation till dessa elever, vann deras förtroende och hur de fick eleverna till att vilja lära.

I detta arbete strävar jag efter att samla kunskap från olika källor, intervjuer och teori, som sedan tolkas till en sammanfattande kunskap. Jag utgår inte ifrån att det finns färdigt material eller ett färdigt koncept som mentorena följer. Istället kommer jag att genom intervjuer av olika personer inom detta område förhoppningsvis få svar på hur de gör när de kommunicerar och bygger upp en relation till eleverna. Jag jämför data, letar efter mönster och söker samband och en förståelse av innebörder.

Jag valde att göra en kvalitativ intervjuundersökning framför en kvantitativ då jag ville ge respondenten stort utrymme för sina reflektioner. Den kvalitativa metoden erbjuder vid intervjusamtalet en större öppenhet än vad som hade varit möjlig vid en kvantitativ metod där intervjufrågorna är snävare och därmed ger kortare och mer specifika svar. De öppna frågorna som gör sig möjliga vid en kvalitativ metod blir dessutom flexibla och kan därför ändra karaktär och ordning beroende på respondentens svar och mina tolkningar.

I den kvalitativa intervjun är endast frågeområdena bestämda, medan frågorna kan variera från intervju till intervju, beroende på hur den intervjuande svarar och vilka aspekter denne tar upp. Syftet med den kvalitativa intervjun är att få den intervjuade att ge så uttömmande svar som möjligt om det intervjun behandlar. (Johansson och Svedner 2001 s 25)

Denna studies resultat bygger på mina respondenters svar i de intervjuer jag har gjort med dem. Jag vill poängtera att detta blir min och deras sanning och behöver inte betyda att det är den enda sanningen och behöver inte vara sanningen för andra.

Det hade varit önskvärt att få göra några fallstudier men p.g.a. sekretess var detta inte möjligt. Jag frågade vid flera tillfällen om möjlighet att få ta del av arbetet med elever och elevarbeten, vara med som observatör, men nekades detta p.g.a. skyddandet av elevens integritet.

4.2 Urval

Jag sökte kontakt med distanslärare och annan personal som arbetade med distansundervisning. Det är inte bara pedagoger jag har intervjuat, utan även studenter, handledare och en kurator. Jag har då frågat dem om undervisning och arbete från lärarnas perspektiv.

Jag har valt att undersöka distansundervisande skolor som främst kommunicerar med sina elever som av någon anledning inte går skolan, sk. hemmasittare över Internet. Dessa skolor fanns jag genom sökning på nätet samt artiklar och genom kontakter. De skolor som hör till dem som inte undervisar hemmasittare och som ändå är med i undersökningen är Onlinefjällskola fjärrskola samt Sofia Distans. Anledning till detta är att trots att de inte arbetar med hemmasittare har de stor erfarenhet att undervisa skolungdom på distans i en verksamhet som har pågått under många år.

Jag genomförde 6 individuella intervjuer med pedagoger. Utöver dessa intervjuade jag även 2 elever och 4 handledare som befann sig i en distansundervisningssituation. Jag intervjuade även en kurator vars uppgift var att vara spindeln i nätet mellan elever och mentorerna. Figur 1 visar en sammanställning av mitt datamaterial.

4.3 Genomförande

Intervjuerna gjordes främst på distans, genom telefon, Skype, eller mailväxling p.g.a. avstånden mellan mig och respondent. De intervjuer jag gjorde med personer jag träffade personligen skedde i lugn och ro så att de kunde få möjlighet att reflektera

över sitt arbetssätt och sin situation. De kunde då lättare beskriva och förklara sina erfarenheter. Det var aldrig frågan om någon ”utfrågning”, istället förmedlade intervjuobjekten sina erfarenheter till mig. Mina intervjufrågor var mer av en generell karaktär där nyfikenheten styrde och ett svar från respondenten ledde till en ny fråga hos mig.

Jag deltog på ett två dagars seminarium på Inclusion Trust i Bishop’s Stortford, England. Här samlades ledarna och några mentorer och elever från NotSchool samt rektorer, lärare och kuratorer från olika skolor i Sverige som arbetade på liknande sätt som NotSchool eller var i startgrupparna för att starta upp liknande projekt. Under detta seminarium talade representanterna från NotSchool samt andra pedagoger om sina erfarenheter och arbetssätt. Jag fick även möjlighet att ställa frågor och göra intervjuer.

Jag förde anteckningar under alla intervjuer samt under alla seminarium. Jag lyssnade intensivt på deras redogörelser och var aktiv i att anteckna och ställa mina frågor. Vid sidan om hade jag ständigt med mig mina intervjufrågor för att se till att inga frågeställningar glömdes bort. Jag skrev sedan rent mina anteckningar för vidare studier. Till några av mina respondenter skickade jag ett utkast av vad jag sammanfattat från mina anteckningar under vår intervju, för deras godkännande och jag återkom till flera av mina respondenter med fler frågor av fördjupande eller förtydligande karaktär tills det slutligen fanns en mättnad och jag ansåg att inget mer av relevans kunde tillföras.

Efter att jag analyserat (se [Analys av intervjuer](#)) mitt intervjumaterial, data, sammanfattade jag avslutningsvis all data i olika kategorier som finns presenterade under kapitel 5, resultat.

Tabell 1: Sammanställning av datamaterial.

Namn	Intervjumetod	Intervjumetod	Anteckningar	Antal A4
Sara	Brev		Ja	2
Lars	Brev		Ja	1.5
Pia	Personligt	Telefon	Ja	2
Victoria	Personligt		Ja	3
Vicki	Personligt	Skype	Ja	5
Olivia	Skype		Ja	2

Heather	Personligt		Ja	3
Kristina	Personligt		Ja	1
Värmdö distansgymnasie Dubai	Brev		Ja	1
Sofia Distans Dubai	Brev		Ja	0.5
Sofia Distans Thailand	Brev		Ja	1
Kevin (elev)	Personligt		Ja	0.5
Sara (elev)	Personligt		Ja	0.5

4.3.1 Intervjufrågor

Mina frågor handlade om mentorns relation till hemmasittare. Hur mentorn tog kontakt med hemmasittare, skapade en god relation och bibehöll den. Jag frågade hur mentorn fick eleven till att arbeta och hur man på distans kunde förklara och stötta eleven i svårigheter inom t.ex. matematiken. Eftersom jag själv formulerade intervjufrågorna och strukturerade dess inbördes ordning under samtalets gång har mätinstrument fått låg grad av standardisering. Frågorna och dess inbördes ordning kom att skilja sig från respondent till respondent då frågorna var tänkta att ge maximalt utrymme för respondenten att svara inom. Intervjuernas tillvägagångssätt, för de intervjuer som skedde via samtal vid möten eller per telefon eller skype, kan beskrivas enligt följande:

Först ställde jag några *Inledande frågor* för att skapa en avslappnad atmosfär. Därefter berättade jag lite om mig själv och examensarbete. Jag hade en checklista med *Huvudfrågor*, för att belysa studiens frågeställningar som inte ställdes till respondenten (Bilaga 2 och 3). *Intervjufrågorna* ställdes till respondenten och formulerades för att passa in i samtalet. Jag ställde *Avslutande frågor* för att kontrollera om respondenten ville tillföra något som jag inte tagit upp tidigare. Jag bad även om möjlighet till att få återkomma om jag skulle få ytterligare frågor och uppmanade respondenten att kontakta mig om de kom på att det fanns mer de ville framföra.

För de intervjuer som skedde via mailväxling hade jag först skrivit en presentation av mig själv och mitt arbete (bilaga 4). I detta brev fanns några öppna frågor där

respondenten att svara på. Jag avslutade mitt intervjubrev med att be att få återkomma med ev. kompletterande frågor.

4.4 Medverkande onlineutbildningsprojekt och personer

Här ger jag en kortfattad presentation av de onlineutbildningsprojekt där jag haft kontakt med mentor, kurator, handledare eller elev. All data till detta avsnitt har jag fått via de olika projektens och organisationernas hemsidor samt via deras presentation i media då några medverkat i olika reportage. Jag har även låtit mina olika respondenter läsa mina presentationer om deras verksamhet för eventuella kommentarer och korrigeringar. Mina respondenter presenterar jag med fiktiva namn i samband med respektive onlineutbildningsprojekt.

4.4.1 Projekt Onlinegrundskola i storstad

Under två års tid bedrev en storstad ett projekt som erbjöd skoltrötta högstadieelever undervisning online med stöd av mentor och handledare, jag kallar detta projekt Onlinegrundskolan. Denna utbildningsform var till för de elever på högstadiet som inte gick till skolan och där andra åtgärder inte lyckats. Eleverna hade under en längre tid befunnit sig utanför formell undervisning. Eleverna hade nästan daglig kontakt med sin mentor via e-mail utan fysiska träffar. De har även en coach/samordnare som träffar eleverna veckovis och som jobbar med att stärka elevens självkänsla och hjälper till med kontakter med bl.a. socialtjänsten. Fokus för Onlinegrundskolan ligger ”på att hitta tillbaka till lärandet”. De elever som går på onlineskolan får en bärbar dator och internetuppkoppling när de börjar samt tillgång till datatekniker. De får betyg i svenska, matte och engelska. Eleverna kan fortsätta på Onlinegrundskolans gymnasium även om de inte klarar betygen.

Personalen på Onlinegrundskolan såg denna som en sista utväg för de barn som hamnat utanför skolan. Detta projekt med elever och mentorer bedrevs som ett pilotprojekt och som började i september 2008. Efter årsskiftet 2009/2010 har detta projekt lagts ner. Här har jag intervjuat Olivia.

4.4.2 Projekt Onlinegymnasieskola i storstad

En storstad bedriver ett projekt som erbjuder skoltrötta gymnasieelever undervisning online och kan ses som en fortsättning för de elever som gått på motsvarande Onlinegrundskola. Jag kallar detta projekt för Onlinegymnasiet.

Det finns 27 stycken elever inskrivna på Onlinegymnasiet. Dessa elever tillhör även gymnasiets ordinarie skola. För många elever är det viktigt att känna att de hör till en skola, att de går på ett gymnasium kontra att t.ex. gå på ett studieförberedande centrum som har låg status och är till för ”de som inte klarat sig”. Elever som är inskrivna på Onlinegymnasiet får studiehjälp av CSN trots att möjlighet till traditionell närvarokontroll saknas. Av pedagogiska skäl har Onlineeleverna rätt till anpassad studiegång som CSN har godkänt.

Varje mentor har max 6 elever, dvs. 20% av tjänsten består av att vara onlinementor medan resten av tjänsten är på den ordinarie gymnasieskolan som ordinarie lärare.

De elever som finns inskrivna är det av t.ex. medicinska skäl, några har någon sorts diagnos medan andra har socialfobi eller skolfobi, ofta förenat med tråkiga erfarenheter från skolan. Ett fåtal av eleverna är högpresterande och hade kanske kunskapsmässigt klarat studier på distansskola men då kan det vara sociala faktorer varför man ändå väljer att fortsätta studierna via Onlinegymnasieskolan. I de fall där eleverna presterar mycket hinner mentorn knappt med att ge ut nya arbetsuppgifter. Andra elever har inte gått i skola under en lång period och där kan kunskapsnivån ligga lågt i vissa fall motsvarande årskur 4, därför är studietakten försiktig för dessa elever. Enligt Victoria som jag intervjuat är det svårt att veta hur långt de kommer att hamna studiemässigt. Målsättningen är dock att börja där eleven är och att vända den negativa spiralen. Man jobbar med att vända på allt, livskvalitén kan bättras.

Projektet Onlinegymnasieskola är ett mellansteg till något annat som t.ex. folkhögskola, ”vanligt” gymnasium, yrkeslivet eller att bli en del av samhället. Målet för eleverna är enligt Victoria att våga tro att det blir bättre.

Onlinegymnasiet är frivillig, det är ingen obligatorisk skola utan den skall likställas med gymnasiet. Det saknas i nuläget regelverk kring distansundervisning på gymnasienivå. Det som skiljer Onlinegymnasieskolan från traditionell distansundervisning är att varje elev har ett eget studieupplägg och ingen samordning sker eleverna emellan.

4.4.3 Grundskola i förort som erbjuder distansundervisning

Det finns en skola i en förort som initialt erbjudit några flickor som haft hög frånvaro undervisning online. Specialpedagoger och IT pedagog ger dessa flickor tillbaka lusten till skolan genom anpassad undervisning som främst riktar sig till flickornas intressen. Uppgifter formas utifrån dessa och passas in skolans läroplan och mål. Målet är att eleverna skall klara kärnämnen. Eleverna har en lärare, Kristina, och de kommunicerar genom regelbundna, fysiska, möten, mailkontakt och forum eller inlämningsmappar i plattformen Fronter. Eleverna kommer regelbundet till skolan varje förmiddag och har med andra ord inte enbart kontakt med sin lärare online. De har ett eget hemtrevligt klassrum där deras lärare möter dem. Skolan har samarbetat med NotSchool kring ett projekt som kallas in2ition. Eleverna bestämmer själv vad de vill göra och var de vill göra det. Vissa väljer att göra arbeten med IT-redskap som de mailar till sin lärare. Jag intervjuade Kristina och kallar denna onlineskola för Onlineförortsskolan

4.4.4 Sofia distans och Värmdö distansgymnasium

Jag har valt att ha med Sofiadistans och Värmdö distansgymnasium i den här undersökningen trots att de inte undervisar elever som har hög frånvaro sk. hemmasittare. Eftersom Sofiadistans och Värmdö distansgymnasium har arbetat med distansundervisning i flera år ville jag ändå ta del av hur de arbetar, kommunicerar med elever och ev stöttar när elever stöter på problem i sitt lärande som t.ex. en svårighet att förstå ett visst moment i matte.

Distansundervisningens syfte för Sofiadistans och Värmdö distansgymnasium är att ge svenska barn och ungdomar som bor på orter där svensk utlandsskola saknas

möjlighet att fullfölja sina grundskole- och/eller gymnasiestudier i utlandet..

Sofia Distans handhar distansundervisningen för grundskolan år 7- 9.

Värmdö Distans erbjuder två nationella program, Naturvetenskapsprogrammet och Samhällsvetenskapsprogrammet. Både Sofia Distansundervisning och Värmdö Distans erbjuder även enstaka kurser.

Elever som läser på Sofia distans eller Värmdö distans har rätt att få subventionerat studiematerial och räknas som elever till dessa skolor.

Jag har via mailväxling/brev intervjuat en handledare för Sofia Distans i Thailand och en handledare för Värmdö distansgymnasium samt en handledare för Sofia Distans i Dubai. Jag har dessutom själv varit handledare för en Sofiadistanselev.

4.4.5 Onlineskola i fjällbygd

Onlineskolan i fjällbygden som jag här kommer att kalla Onlinefjällskola, har jag valt att ha med i den här undersökningen trots att de inte undervisar elever som har hög frånvaro sk. hemmasittare. Eftersom Onlinefjällskola har arbetat med distansundervisning i flera år ville jag ändå ta del av hur de arbetar, kommunicerar med elever och ev stöttar när elever stöter på problem i sitt lärande som t.ex. en svårighet att förstå ett visst moment i matte.

Onlinefjällskola bedrivs i grundskolan, främst p.g.a. den minskande folkmängden och de stora avstånden.

I Onlinefjällskola har de en videokonferensstudio där den undervisande läraren kommunicerar med eleverna med ljud och bild. Här finns möjlighet till att använda dokumentkamera och visa text skriven på svarta/vita tavlan samt visa PC-skärmbilder. Via fax eller epost överförs texter, övningsblad, inlämningsuppgifter och andra dokument. Distansläraren, undervisar sina elever genom video synkront. Eleverna ser sin lärare på en videaskärm och läraren ser i sin tur eleverna via en skärm. Detta sker samtidigt som läraren även undervisar fysiskt i vanlig klass.

Distanseleverna har fysiska träffar med sin fjärrlärare en gång per månad för språkundervisning samt en gång per vecka i SO undervisning, då läraren finns närvarande i klassrummet. Då har de ”vanliga” lektioner.

Ansvar för själva undervisningen och undervisningens genomförande ligger helt på disatnsläraren. Eleverna har handledare till hjälp som finns hos dem, ger det stöd som eleven behöver och ser till att tekniken fungerar. Handledarens roll beror på gruppen. Här har jag via mailväxling/brev intervjuat Sara och Patrik.

4.4.6 Onlineprojekt i storstad

Mentorn Pia som jag intervjuat, driver ett onlineprojekt i en storstad och planerna är att onlineprojektet skall bli ett alternativ till skolan för vissa elever. Jag kommer i fortsättningen att referera till detta projekt som Onlineprojektet. Eleverna är högstadieelever som inte går till skolan. Syftet är att fånga upp eleverna där de är, uttolka deras styrkor och intressen och ta med dem på en resa där de stärks som individer. Enligt Pia får eleverna lära sig vad de vill och behöver. Det är motivationen som styr. Formella kunskaper bOLLAS om eleven vill, med det menas att om eleven vill ta del av något av den kunskap som skolan förmedlar så är mentorn med och sÖttar i det. Pedagoger kan spela in filmer från skrivbordet som pedagogiskt visar t.ex. hjälp till ett matteproblem.

Pedagogerna chattar med eleverna i realtid. Är eleverna intresserad loggar de på när chatten är öppen.

De pedagoger som arbetar med eleverna är pedagogiskt utbildade och handplockade för sin fingertoppkänsla i att möta eleverna och skapa relationer med dem.

4.4.7 Inclusion Trust - NotSchool

NotSchool fungerar som en nätgemenskap och tar emot elever i åldern 14-16 som inte fungerar i den traditionella skolan. Målet är att återfå lust till lärandet.

NotSchool har 1000 ungdomar per år berättar Jean Johnson, chef vid TheCadamy som ansvarar för NotSchool. NotSchool är en är en virtuell skola utan kurs- och läroplan då ungdomarna skapar kurs- och läroplan själva. Det finns inga fasta tider som ungdomarna skall logga på datorn. Ungdomarna lär sig istället vad de anser viktigt på de tider som passar dem.

De vuxnas roll är att stödja och uppmuntra ungdomarnas lust att lära, att bygga upp deras självförtroende inte att instruera dem. Det är inte jag som bestämmer vad som är bra för dig utan det gör du själv. Vi har fokus på lärande inte på innehåll och kursplaner. ... säger Jean Johnson

(från artikeln *Think different – NotSchool* av Andersson i IT i skolan

http://ledamedit.skolverket.se/leda_larande/inspireras/notschool/)

Grunden för arbetet i NotSchool är att bygga upp tillit till ungdomarna som är brända av den vanliga skolan och ofta har dåliga relationer till vuxna. Man har därför medvetet slopat skolvärldens alla traditionella benämningar. Ungdomarna får benämnas som forskare medan lärarna är mentorer eller experter. Vill du veta vem som är vem, inom the webbcommunity, får du fråga, då det inte syns vilka som är ungdomar eller vuxna.

NotSchool har mentorer som är utbildade lärare som är med i lokala team med teamledare, administratör och tekniker. Här finns även experter inom områden som läs, skriv och matte, samt före detta forskare som jobbar med It-utveckling, webbdesign och engelsk litteratur. Varje forskare (elev) har en individuell plan för sitt lärande, den styrs av både forskarens och mentorns arbete. De kommunicerar via chatt och röstmail. Just nu undersöks hur 3G telefoner samt Skype kan användas för att stödja kommunikationen.

Då flera av ungdomarna i NotSchool har stora brister i att läsa och skriva, uttrycker de sig i början ofta via bild och ljud, för att därefter successivt styrs in mot att skriva.

NotSchool kostar c:a 5500 pund år 1 och 4000 pund år 2. Denna kostnad står staten för men ett nytt lagförslag av parlamentet innebär att kommuner lokalt ska finansiera sina skolor. Detta innebär att varje kommun eller skolledare i så fall måste köpa sina

platser på NotSchool². NotSchool är öppen 24 timmar om dygnet sju dagar i veckan året runt vilket innebär att det inte finns som i den traditionella skolan, lokaler som ofta står tomma på nätter och lov. Här har jag pratat med mentorerna Vicki och Heather samt med eleverna Kevin och Sara.

4.4.8 Inclusionus inc (IUS)

Westwood highschool i Michigan har påbörjat ett liknande projekt som NotSchool i England. Eldsjälarna Glen Taylor och Beth Baker fick stöttning och hjälp i början av deras vänner i England och efter bara tre månader var projektet i full gång. Trots att mycket liknar NotSchools koncept finns det några saker som är annorlunda. Utöver att eleven har kontakt med sin mentor via e-mail så kan eleven, sk researcher, besöka skolan två gånger per vecka om han eller hon vill. Inför deras besök på skolan kan de schemalägga olika aktiviteter som:

- praktiska aktiviteter, laborativt
- använda mer sofistikerad utrustning
- få individanpassad undervisningsstöd av ämneslärare
- möjlighet att göra grupparbeten
- umgås med andra

Skolan vill att verksamheten skall kännas meningsfull för eleven.

Inclusionus, IUS, har en blandad och icke blandad verksamhet. Detta innebär att eleven kan välja att enbart delta via distans och kommunicera med mentorer via Internet sk. NotSchool, eller så kan eleven vara delvis en distanselev och delvis vara på skolan sk. MySchool. Målet är att de elever som är i NotSchool på sikt skall kunna gå från Notschool till MySchool. Jag deltog i en videokonferens där Glen Taylor och Beth Baker berättade om verksamheten och där jag även fick möjlighet att ställa frågor till dem.

4.5 Analys av intervjuer.

² Enligt Skolverket i rapporten (Distansundervisning för i Sverige bosatta elever – skolverket 2008, bilaga 4), ger den metod som NotSchool använder, inte en likvärdig utbildning som det offentliga skolväsendet, då läroplaner inte följs och lärarna inte är behöriga

Jag använder mig av egna erfarenheter, kunskaper, känslor, klarhet, distans och tankar när jag tolkar de resultat jag får genom intervjuerna. Under detta arbete har min förståelse förändrats och mina kunskaper har vuxit likt den hermeneutiska spiralen som Patel/ Davidsson (1994) beskriver enligt följande:

”Text, tolkning, förståelse, ny textproduktion, ny tolkning och förståelse ...”

(Davidsson, 1994, s 27)

Det innebär att jag under arbetets gång kommit till ny insikt och ny förståelse och därigenom bearbetat och omarbetat min text och sedan kommit till ny förståelse igen och vidare fått arbeta med min text likt en spiral.

Jag har schematiskt listat upp mina olika respondenter och deras svar. Därefter har jag färgkodat de olika svaren som jag anser höra till samma kategori. Om flera respondenter t.ex. talar om ”. att möta eleverna med respekt....” så har jag markerat detta om respekt med gult hos de olika respondenterna. Jag har även kallat den gula markeringen för respekt. På så vis har jag hittat olika nyckelord. Dessa nyckelord har jag sedan listat och färgkodat en gång till för att tydligare finna likheter och olikheter i respondenternas svar. Jag har funnit många likheter och även några olikheter som jag tillsammans med den teori jag har läst använder mig av vid analysarbetet.

Tabell 2. Tabell med färgkodade nyckelord:

Namn	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck	uttryck
Sara	Samtal med eleven	fålamod								
Lars	Anpassa tekniken till	fålamod								
Pia	Tillit	fålamod	respekt	Vara vuxen	motiverande	positiv	Ärlig	engagerad	Möt eleven där den är	icke fördomande
Victoria	Tillit	Tålamod	Respekt	Vara vuxen	motiverande	Positiv	Ärlig	engagerad	Känna till elevens situation	icke fördomande

Vicki	Tillit	Tålmod	respekt	Snabbare Internet	motiverande	Positiv		engagerad	Känner inte elevens situation	icke fördomande
Olivia	Tillit	Tålmod			motiverande					
Heather	Tillit	Tålmod	respekt		motiverande				Känner inte elevens situation	icke fördomande
Kristina	Tillit	Tålmod	respekt	Vara vuxen	motiverande	Positiv	Ärlig	engagerad	Fysiska träffar	
Sofia Distans Dubai	Introkurs om distansundervisning	Mer elevtid								
Värmdögymnasiet Dubai	feedback			Mer internet						
Sofia Distans Thailand				Mer internet						
Kevin (elev)	Tillit	Tålmod	respekt	Inte pushig	Inte dominant					
Sara (elev)	Tillit	Tålmod	respekt		motiverande			engagerad		

Utifrån nyckelorden blir det möjligt att beskriva de kunskaper, strategier och erfarenheter som framgångsrika mentorer för sk. hemmasittare använder sig av.

4.6 Undersökningens tillförlitlighet

Har jag hållit mig innanför ramarna och enbart undersökt det jag sagt att jag skall undersöka? Har min undersökning hög validitet? Min avsikt har varit att enbart undersöka hur pedagoger arbetar med hemmasittare på distans. Jag har gjort intervjuer med olika personer, sju pedagoger samt två elever, en kurator och fyra handledare och ställt frågor rörande det pedagogiska arbetet sett ur deras perspektiv. Jag har enbart hållit mig till samma område av frågeställning, sökt svar på samma problem och enbart hållit mig till personer inom skolan. Jag har varit noga med att formulera mina frågor så att de inte kan misstolkas. För tydlighetens skull har jag låtit några av mina respondenter läsa mina sammanfattande anteckningar för att få deras godkännande. Några av respondenterna återkom med godkännande, alternativt ville de göra en

mindre justering. Några har inte återkommit alls och jag tolkar deras tystnad som ett godkännande av mina sammanfattningar.

Några av mina intervjuer har skett via mailväxling där respondenten själv skrivit svaren på mina öppna frågor. Jag har läst svaren och återkommit via mailväxling om något varit oklart.

I de fall där jag intervjuat via telefon, skype eller personligt möte samt när jag var på seminarium har jag fört anteckningar. Detta kan ge min undersökning en svaghet då det finns risk att jag inte uppfattar allt som sägs och pågår samtidigt som jag håller på och skriver. Jag hade kanske kunna få mer information om jag spelat in alla vid dessa tillfällen.

En annan svaghet i min undersökning är att jag skulle önskat att jag kunde träffat fler mentorer från samma projekt. Jag hade då kunnat få mer information till mitt resultat. Många av mentorerna hade ingen möjlighet att ställa upp på intervju då de hade en alltför hög arbetsbelastning.

Jag ser det som en svaghet i mitt arbete att det har varit svårt att hitta litteratur som handlar om hemmasittare, distansundervisning av ungdomar som inte går i skolan och om distansmentorskap mellan mentor och en elev. Den litteratur jag har använt mig av handlar om distansundervisning av framför allt äldre elever samt om distansundervisning i kurser där elever samverkar med varandra under samma kurs.

Jag har i största mån försökt öka min studies tillförlitlighet genom att låta många av mina respondenter läsa sammanfattningen av mina anteckning för att kommentera och genom att läsa mycket teori från olika källor för att få stöd från tidigare studier.

4.7 Etik

De etiska aspekter som har varit vägledande i mitt arbete är Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet, 2002). I de forskningsetiska principerna

finns fyra krav med tillhörande regler: informations-, samtycke-, konfidentialitet- samt nyttjandekravet.

Informationskravet: deltagarna i min undersökning har muntligt eller skriftligt fått information om syftet.

Samtyckeskravet: deltagarna har själva beslutat om sin medverka i min undersökning samt vilken information de ville dela med sig av till mig. Det finns vidare ingen relation mellan mig och deltagarna varför inget beroendeförhållande föreligger oss emellan. Samtyckeskravet innebär också att beroendeförhållande ej bör

föreligga mellan forskaren och den tilltänkta undersökningsdeltagaren. Av denna anledning valdes deltagare som var okända för forskaren. Trots att det inte betonades kunde undersökningsdeltagaren avbryta sin medverkan när som helst.

Konfidentialitetskravet: undersökningsdeltagarna har aidentifierats och all data skall makuleras efter studiens godkännande.

Nyttjandekravet: datainsamlingens syfte har enbart varit för min undersöknings ändamål.

5 Resultat

Här presenteras resultat av min studie. Jag har frågat hur mentorn/läraren agerar i sin relation till hemmasittare och vilka strategier använder de sig av. Genom tolkning och analys av mitt datamaterial finner jag följande tre områden:

1) relationen, 2) kommunikation och IKT, 3) innehållet i undervisningen

5.1 Relationen

Relation skall här ses som ett känslomässigt förhållande mellan två personer, mentor och hemmasittare som präglas av ömsesidig förståelse, inlevelse och närhet.

Eleven trivs med att bli privat med läraren till en gräns, de kan inte bli kompisar. Vicki på NotSchool säger att mentoreorna aldrig talar direkt med eleverna via Skype, telefon eller video. All kommunikation sker via e-mail, det skrivna ordet. Detta för att inte bli för personlig, kompis, med eleverna eller att de upplever att läraren, mentorn, tränger sig på. Läraren når eleven bäst när han eller hon släpper sin lärarponnus och istället möter eleven som en respekterande vuxen som bryr sig. ”Det är viktigt att möta eleven med respekt” säger Vicki på NotSchool.

”Du skall närma dig eleven som en vän, vinna förtroende.” , säger Heather på NotSchool. Hon betonar att mentorn skall bygga upp en relation till eleven. ”Allt handlar om tillit”, menar hon.

Eftersom all dialog på NotSchool sker via Internet, e-mail, har eleven ett initialt krav på sig att läsa och svara på mentorns e-mail. Mentorn kan å andra sidan inte bombardera eleven med e-mail när han eller hon inte får svar. Enligt Heather är nyckelordet ”kommunikation” och både Vicki och Heather berättar att om eleven inte öppnar e-mail eller hör av sig finns det en ”team leader” som kontaktar eleven. Victoria på Onlinegymnasieskolan i Göteborg säger ”Hör vi inget – vet vi inget” och menar att det är viktigt att eleven förstår detta.

Kristina från Onlineförskolan menar att man får en chans att fånga eleven och vinna förtroendet. Misslyckas man med att vinna förtroendet är det förlorat.

Pia från Onlineprojektet menar att viktiga samtal "face to face" passar bättre mellan vuxna när det finns ett förtroende och respekt medan chatten fungerar bättre för barn och ungdom då det är deras område eller forum. Kristina å andra sidan säger att det fungerar bättre för henne att ta allvarliga saker öga mot öga så att eleven verkligen ser och hör budskapet. Vidare säger Kristina att man inte kan träna socialfobi hemma och menar att det inte alltid är bra att bara vara online. Hon menar att det är bra att komma till skolan, att söka upp kontakt. "Närhet behövs."

Pia menar att pedagogen är vuxen och personlig men inte privat och inte en kompis, eleven är i behov av en vuxen kontakt. Skulle en elev vara provocerande måste pedagogen vara rak och möta detta samt kommentera att eleven provocerar och fråga vad tanken är. Pedagogen kan även t.ex. i chatten be eleven om betänketid innan han eller hon svarar för att tänka på vad som skrivits. Under tiden kan pedagogen då rådgöra med kollegor om hur man skall bemöta eleven. Det viktiga är dock att bibehålla den goda relationen och inte vara fördömande. Detsamma säger Heather på NotSchool och berättar att om eleven svarar på ett tråkigt sätt måste mentorn behålla sitt lugn och bemöta eleven på ett förstående sätt. Därför menar hon att det är bra att all kommunikation sker asynkront dvs. att man inte är ute på nätet och skriver och svarar samtidigt, så att man som mentor hinner smälta och bearbeta sina svar.

I flera intervjuer framgick att det absolut viktigaste var en relation där eleven känner trygghet. Ordet "trust" och "tillit" återkommer ofta. All personal måste gå varsamt fram. På NotSchool och på Onlinegymnasiet låter man the team leader eller kuratorn ta det jobbiga samtalet där man kanske måste fråga eleven varför denna inte sköter sitt arbete. Det är viktigt att relationen till mentorn förblir bra. Om relationen fungerar behövs oftast ingen annan personal som t.ex. the team leader eller kuratorn. En del i arbetet med att ha en trygg relation mellan elev och mentor är att eleven endast har kontakt med en enda mentor som i sin tur lär känna sin elev väl.

Överlag menar Heather att mentorn ofta måste vara mycket försiktig i vad hon eller han säger till eleven för att inte riskera att stöta sig med eleven och rasera relationen.

Eleven är ofta en känslig person som länge mått dåligt därför måste mentorn och alla vuxna inblandade gå varsamt fram. Heather säger att ”Mentorn har enbart pedagogisk kontakt. Har inget att göra med om eleven knarkar eller stjälar bilar osv., eleven vet att mentorn inget vet och inte dömer.” Mentorns relation till eleven är mycket viktig därför är det handledare eller team leader, som har hand om svåra situationer där eleven inte vill samarbeta med mentorn. Om eleven upplever det som svårt att samarbeta med mentorn kan det hända att mentorn byts ut.

Victoria på Onlinegymnasiet poängterar att en mentor som visar genuint engagemang och intresse lättare vinner elevens förtroende, detsamma säger Pia. Båda pratar om hur rätt personal handplockas för uppdraget.

5.2 Kommunikation och IKT

”Det är inte alltid vad du säger utan hur du säger det.”, menar Heather på NotSchool och syftar på mentorns uppgift att nå eleven och få eleven med sig..

Då relationen mellan mentor och elev på NotSchool byggs upp genom e-mailväxling är det viktigt att mentorn i sina mailrubiker skriver något som fångar elevens intresse. Mentorn får i början ingen information om eleven utan måste på egen hand lära känna eleven därför är det ett trevande kontaktsökande. Mentorn kan exempelvis skriva en rubrik som ”Trist det här med Michael Jackson” eller ”Såg du matchen i går”, och ger några kommentarer om detta och ställer frågor. Förhoppningen är att eleven skall nappa på detta och öppna sitt e-mail och svara. På så vis startas en kommunikation mellan mentorn och eleven.

I kontrast till detta får mentorn på Onlinegymnasiet all väsentlig information om sina elever för att kunna förstå och lättare kunna bygga upp en relation till eleven. Om eleven vill, träffar mentorn eleven vid uppstarten för ”ett lära känna samtal” eller så sker allt via mailkontakt. Istället för att mentorn känner sig fram kan mentorn direkt ställa frågan om intressen och vad mentorn kan göra för att motivera eleven. Victoria ger exempel på frågor som mentorn kan ställa som t.ex. ”Vad kan jag göra för att motivera dig?”

Enligt Kevin på NotSchool, är det viktigt att mentorn inte är dominant och ställer krav. Mentorn skall vara vänlig och lite lekfull.

Victoria på Onlinegymnasiet betonar hur viktigt det är att lyfta fram allt som är bra. Det säger flera av respondenterna. ”Målsättningen är dock att börja där eleven är och att vända den negativa spiralen. Man måste jobba med att vända på allt, livskvalitén kan bättras. ”säger Victoria och menar att eleven måste komma till insikt att det blir bättre. Frågor som ”Hur har du det nu?”, ”Hur vill du att det skall bli?”, ” Hur skall du nå dit?”, är frågor som Victoria ställer till hemmasittarna för att få dem att våga tro och motivera dem.

Onlinefjällskolans elever är inte hemmasittare utan elever som bor långt bort från skolan och därför behöver onlineundervisning. För Lars på Onlinefjällskolan ser undervisningen ut på ett annat sätt. Det är nästan som en vanlig klass fast eleverna finns på en skärm i en grupp med några få klasskamrater, eftersom elever och lärare ser varandra trots avståndet, kan läraren agera och prata som vanligt. Om en elev är störande har Lars t.o.m. bett eleven lämna klassrummet som är många mil bort!

Lars på Onlinefjällskolan som på distans har undervisat åk 9 i SO säger att bedrivning av en lektion via video kräver en noggrann förplanering samt att ha koll på att allt tekniskt fungerar som det skall. Genomgångar samt kortare elevuppgifter fungerar bäst. Lars har använt sig av en hel del illustrativt material.

Nästan samtliga av de jag intervjuade menar att tekniken och utrustningen är viktig för distansundervisning. Snabbare Internet var ett önskemål. Pia säger att eleven inte är intresserad av Skype eller e-mail, de använder hellre chatten. Hon menar att pedagogen skall nå eleven där eleven befinner sig och måste därför använda sig av det eleven använder sig av för att kommunicera. Pedagogen måste anpassa sig för att vara tillgänglig för eleven. Handedarna i Thailand och Dubai önskade att det fanns bättre Internet.

Vid samtal med Olivia på Onlinegrundskolan framkom det att det var viktigt att mentorn hade hyfsad kunskap om tekniska hjälpmedel både hårdvara samt mjukvara. Goda IT kunskaper underlättar undervisningen och ger möjlighet att hitta nya sätt att

stimulera eleven och ger dessutom en förståelse för det eleven redan kan om IT. Hon menar att man måste förstå att många elever idag redan har mycket goda IT kunskaper. Vicki på NotSchool kommenterar instämmer och hon menar att det är viktigt att mentorn har god kunskap i multimedia.

5.3 Innehållet i undervisningen

”Fånga upp det som går bra och stärk det som fungerar!” säger Victoria på Onlinegymnsaiet. Innehållet i undervisningen bestämmer eleven själv, målsättningen är att utgå från eleven.

NotScholls policy bygger på att de utgår från elevens situation. Då många av eleverna har upplevt misslyckanden i skolan har de p.g.a. av sin aversion gentemot skolan vägrat att gå dit. På NotSchool har man därför valt att ta bort det som sätts i relation till skoltänket exempelvis begrepp som lärare – elev. Eleven kallas för forskare (researcher - men jag kommer fortsättningsvis kalla elev för elev) och lärare för mentor eller expert. På samma sätt har eleverna och lärarna på Onlinegrundskolan valt att kalla elever för forskare och lärare för mentor.

De olika onlineskolornas mentorer och lärare beskriver det metodiska arbetet i verksamheten. Eleven väljer ett område eller något som han eller hon vill jobba med. Detta sker genom dialog med mentorn. Mentorn förser eleven med de redskap som behövs, t.ex. en kamera. Under tiden som eleven utför sitt projekt pågår en dialog med mentorn. Ibland får mentorn en färdig produkt och då kommunicerar mentorn och eleven kring hur arbetet skapades. Under arbetets gång växer det fram frågor från eleven där mentorn svarar eller lotsar vidare. På så vis skaffar sig eleven vidare kunskap.

Heather på NotSchool visade hur hon arbetar med barnkunskap. Många elever ville ha en e-baby, en elektronisk baby som programmeras för att gråta när den har olika behov. Inne i babyn finns en dator som mäter om dessa behov blir tillfredställda, som t.ex. blöjbyte, matning och rapning. För att få en e-baby under vecka måste eleverna först ta en kurs i barnkunskap. Först fick eleverna göra en lista på saker som behövs

köpas till babyn. Denna lista måste även motiveras. Sedan ber mentorn eleverna att beräkna vad varorna kostar. Eleverna söker prisinformation på nätet eller gör studiebesök i affärer eller i second handbutiker. Heather menar att man på detta vis integrerat barnkunskap, matte i form av addition, subtraktion och enhet samt att dokumentera dvs. i NotSchools fall, på engelska.

Onlinefjällskolan har som nämnts tidigare onlineelever p.g.a. geografiska skäl.

Sara på Onlinefjällskolan berättar att om en elev vill ha extra hjälp eller stöd i ämnet kan hon sitta kvar med eleven efter lektionen och fortsatt uppkopplade på video har de en dialog om ämnet och det som eleven har svårt med. På så vis fungerar undervisningen här som på en vanlig skola med direktundervisning.

När en elev möter svårigheter i matte t.ex. så löser man detta på NotSchool genom en intensiv mailväxling mellan elev och expert. Experten är oftast någon annan än mentorn, en lärare med djupare ämneskunskap. Man använder chat, e-mail, eller plattformen där man filmar och klistrar in lösningar och förklaringar. Sara, en fd. NotSchool elev berättar att hon vid ett tillfälle mailade fram och tillbaka med sin lärare om ett matteproblem i över 3 veckor innan hon förstod. Hon menar att läraren var förstående och försökte inte på något sätt pusha vilket var viktigt för henne. På onlinegymnasiet stöttar mentorn elever som ev. behöver en djupare förklaring genom e-mail eller genom att bjuda in eleven till skolan där mentorn kan träffa eleven.

Två handledare från i Dubai och en i Thailand för elever som läser via Sofia Distans och Värmdögymnasiet på grund av att de bor utomland där det inte finns svensk skola, beskrev det metodiska arbetet enligt följande. Eleverna får i början av terminen, ett arbetsschema och all material. Allt eleven behöver för att göra sina arbetsuppgifter finns att läsa via lärplattformen Firstklass, eller i utskick av läraren. Här finns även inspelade lektioner där mentorn har vissa genomgångar. Eleven redovisar sina arbeten genom e-mail eller röstmail till sin mentor. Mycket bygger på att eleven har gott stöd av en handledare eller klarar av att ta egna initiativ till att sköta sina studier. En handledare kan vara en lärare som bor på orten där eleven finns eller en förälder. Det finns inget krav på att handledaren skall vara lärarutbildad. Handledare erbjuds en handledarutbildning i början, via Internet, som visar på hur och hur mycket man kan

stötta eleven. Det finns alltid möjlighet för både elev och handledare att via e-mail fråga och kommunicera med läraren.

Victoria menar att "Tillbaka till lärandet" som projektet kallas på Onlinegymnasiet inte nödvändigtvis behöver betyda tillbaka till den fysiska skolan, det kan även vara att få tillbaka lusten till att lära, att vilja gå vidare i livet.

6 Diskussion

Här diskuterar jag mina huvudkategorier från resultatavsnittet i relation till andras forskning.

6.1 Relationen

Mentorn måste ha förståelse för hemmasittarens situation. Många av eleverna som inte går till skolan har svårigheter på olika sätt, socialt eller psykosocialt. En hemmasittare behöver stöd för att komma tillbaka till skolan och lärandet. Vanliga undervisningsmetoder fungerar inte och skolan har vidtagit flera åtgärder för att få tillbaka eleven till skolan. Då många hemmasittare har socialfobi fungerar det inte att tvinga sig på dem och tvinga dem in i skolans värld. De ser skolan som något negativt. Därför har de undervisning på distans, borta från skolan och borta från mycket som påminner om skolan. Undervisning sker i en omgivning där de känner sig trygga. Det kan vara i hemmet eller som på Onlineförortsskolan, som har gjort om ett klassrum till ett hemtrevligt ombonat rum. Eleverna möter pedagogerna på sin hemarena och känner sig trygga och vågar gå vidare. Petraglia (1998) skriver att för situationen anpassad miljö ger bäst undervisningen för eleven. Om hemmet, framför datorn är en trygg miljö kommer den därför att främja elevens trygghet i relation till lärandet i onlinemiljö.

Trygghet och en respekterande miljö främjar utbildning skriver Imsen (2005). På distansskolorna i min undersökning kan eleverna vara trygga i att de kommer att bli bemötta med respekt, förståelse och på ett icke fördömande sätt. Pedagogerna påpekar alla hur viktigt det är att vinna elevens förtroende och tillit. Mentorn måste gå varsamt fram och försiktigt lära känna eleven, vinna förtroendet och därigenom bygga upp en relation. Hur mentorn lyckas med detta beror på två saker, dels på kunskapen som mentorn har om eleven och elevens situation och dels på mentorns förhållningssätt och person. Enligt Moore (2007) framgår också att det är viktigt att tider är flexibla för elever som har svårigheter med sitt inläringstempo.

Mina respondenter talar om en pedagog som vet hur man skall nå fram till eleven. På flera ställen i teorin betonas hur viktigt det är med pedagogens förhållningssätt. Samma synpunkt har mina respondenter. Pedagoger har ett sätt att kommunicera som vinner elevens förtroende. Eleven känner sig trygg med sin mentor, vet att mentorn inte är fördömande och lutar på att mentorn inte är påtryckande, påstridig eller dominant. I sin undersökning visar Swan (2003) att elever kommunicerade öppnare med de pedagoger som bemöter dem på ett naturligt sätt som "vanliga vuxna" och inte är dominanta eller försöker vara polare.

Mentorn ansvarar för det pedagogiska arbetet och den pedagogiska relationen. Björneloo och Olin (2010) påpekar problemet att skilja mellan det sociala livet och onlinearbetet för hemmasittarna. Vicki på NotSchool säger att om hemmasittaren missköter sig vid sidan om studierna är detta ingenting som mentorn skall ta upp med eleven. Det sköter andra om. Mentorn skall ha ett icke fördömande förhållningssätt, eleven skall trots att han eller hon, t.ex. åkte fast för bilstöld kvällen innan, kunna våga logga på och upprätthålla sin relation med mentorn och veta att mentorn inte kommer att bedöma detta, inte ens nämna det, utan kommer att vara precis som vanligt. Samtidigt måste mentorn visa att han eller hon är vuxen i sin relation till hemmasittaren, uppför sig denna illa mot mentorn kan mentorn bemöta detta med att t.ex. kontra och fråga varför eleven är sådan. Mentorn behöver inte svara momentant utan kan be att få återkomma, på så vis har kanske mentorn bollat frågan med andra kollegor eller så har irritationen som uppstått runnit av så att mentorn oberört kan bemöta hemmasittarens provokation. Det är viktigt att mentorn är rak och ärlig vilket innebär att mentorn måste visa att han eller hon uppfattat eller noterat provokationen.

Ramsden (1992) och Jenner (2004) menar att pedagogens förhållningssätt är avgörande för elevens lärande och efterlyser tillgängliga lärare som lyssnar och förstår och jobbar för att skapa ett öppet klimat vilket kan uppnås genom en öppen dialog mellan lärare och student. Ramsden menar att ett förståelseinriktat lärande bygger på att pedagoger har förståelse för eleven och hur eleven fungerar. Det samma menar Jenner som även påpekar att det är viktigt att mentorn visar eleven respekt och

försöker att se och möta eleven ur dennes perspektiv. Heather beskriver hur hon i sitt arbete går varsamt fram i sin kontakt med eleven för att vinna och behålla förtroendet.

Ett positivt bemötande, poängterar mina respondenter, är mycket viktigt för att höja elevens motivation och se att det går framåt och blir bättre. Detta tar även Jenner (2004) upp i sitt arbete om motivationens betydelse. Det är lättare för eleven att känna motivation om han eller hon får ett positivt bemötande. Enligt många av mina respondenter känner elever direkt när mentorn är genuint intresserad och det påverkar arbetet och relationen. I och med att det är genuint känns det äkta och det är något som alla andra också ser. Ett falskt intresse lyser igenom.

Några av respondenterna säger att de söker efter elevernas intresseområden för att genom dessa bygga relation och arbetsmotivation. Varje elev är en enskild individ med egna intressen så varje elevarbete blir individuellt då de bygger på elevens egna intressen och elevens eget skapande. Lauvås och Handal (2001) anser att det krävs även en bredare individanpassning när man handleder på distans. Handal (1976) menar även att mentorn, genom att acceptera eleven som han eller hon är, skall planera och stödja lärprocessen utifrån varje elevs individuella behov.

6.2 Kommunikation och IKT

Kristina säger att man inte kan träna social fobi hemma, det är bra att komma till skolan, att söka upp kontakt. ”Närhet behövs”. Dysthe (2003) menar att lärarna skall individanpassa undervisningen samtidigt som de måste fostra elever i samverkansprocesserna. Hon menar att genom samverkan eleverna emellan fostras eleverna att vara sociala personer. Detta talar i så fall emot distansundervisning enligt Skolverket som menar att distansundervisning inte enbart är positivt. De anser att distansundervisningen inte skall vara statiskt utan tillfälligt. Distansskolorna i min undersökning har i syfte att få tillbaka eleven till skolan, lärandet och det sociala livet. Genom att vinna elevens förtroende vågar eleven sig ut för att ta för sig i samhället.

Medan Pia anser att det är bäst att chatta med eleven och därigenom tala med eleven på elevens hemmaplan säger Kristina att hon hellre vill ta ”det allvarliga samtalet

ansikte mot ansikte”. När medieringen sker muntligt är det lättare det att förstå sammanhang och resonemang kontra när den sker med text skriver Roger Säljö (2005). Han menar att då ges möjlighet för både sändare och mottagare att läsa av varandra och att man då kan anpassa samtalet och samordna förståelsen.

All kommunikation och arbete bygger på att det tekniska fungerar vilket Björneloo och Olin (2010) påpekar i sin rapport. Det är också viktigt att mentorer så väl som elever känner sig förtrogna med IKT enligt Levine (2005) och SOU: 1998: 83.

Det är viktigt att mentorer är beredda på de konflikter som kan uppstå när man ”umgås” på distans för att eventuellt förebygga dem. Gillberg (2003) och Forslund (2003) skriver om de tre faserna i distansundervisningen och pekar på slutfasen när inläring sker och studenten hittat sin plats och roll, de menar att det är vid denna fas som konflikter uppstår. Det är viktigt att möta eleven ärligt men försiktigt i dessa konflikter menar mina respondenter. Pedagogen måste ständigt tänka på att gå varsamt fram samtidigt som man måste vara rak och ärlig, falskhet lyser igenom. Gillberg skriver att det är viktigt att alla respekterar varandras åsikter och håller en hövlig ton eftersom man varken hör röstnyanser, ser kroppsspråk eller ansiktsuttryck när man kommunicerar på distans, vilket kan skapa missförstånd. Pia poängterar hur viktigt det är att fråga vad eleven menar och tydligt signalera om man eventuellt känner sig provocerad.

Mentorn måste ha kunskap om det som påverkar elevens trygghet. En viktig sak är att känna att man förstår. Mentorn måste vara väldigt tydlig i all sin kommunikation med eleven. Det finns inget stöd i kommunikationen i form av kroppsspråk eller nyans i tonläge som förtydligar det sagda ordet, det finns bara det skrivna ordet att förlita sig på därför måste mentorn vara mycket tydlig i sin kommunikation med eleven och förvisa sig om att inga missförstånd uppstår. Det är därför viktigt att mentorn förklarar för eleven vad som kan missförstås. Om eleven t.ex. inte hör av sig eller svarar på e-mail så vet mentorn ingenting. Tystnaden kan betyda vad som helst, att det har hänt eleven något eller att eleven har lagt av eller inte mår bra.

6.3 Innehållet i undervisningen

Det finns ett behov av distansundervisning i någon form när det finns många elever som inte går till skolan. Bååth menar att distansundervisning skall ges när man vet varför den behövs och vilket innehåll och utformning den skall ha. De elever som går på distansundervisning på NotSchool, Onlinegrundskolan, Onlinegymnasiet samt Onlineförortsskolan och Onlineprojektet, har tydliga behov. Det har tidigare gjorts flera försök med eleverna för att få dem tillbaka till lärande och till skolan. Dessa försök har misslyckats. När elever söker sig till dessa skolor eller accepterar en plats i denna undervisningsform, bejakar de sitt intresse och visar genom att vara delaktiga därmed att det finns ett behov hos dem för denna undervisningsform. Behovet för Onlinefjällskolas kommuns fjärrskola samt även för Sofia Distans är framförallt geografiskt.

Skolverket rekommenderar att distansmetodik ingår i lärarutbildningen Skolverket (2008, rapport nr 309). Distanslärare rekommenderas att även ha goda kunskaper i att undervisa på distans med stöd av ITK samt ha en lärarutbildning i det ämne som han eller hon undervisar i. De pedagoger som i min undersökning jobbar med hemmasittare har ingen formell utbildning inom detta område, varken inom problematiken hemmasittare, distansmetodik eller distanspedagogik. De är utbildade lärare som är handplockade för uppdraget.

Fåhraeus och Jonsson (2002) skriver om Moores slutsats och menar att den som planerar en distansundervisning noga måste planera och organisera kursen eller arbetet samt all material. Det kan kanske te sig svårt då pedagogerna från början inte vet vad eleven vill göra. Det ställer krav på enorm kreativitet, flexibilitet och lyhördhet från pedagogens sida. Allt bygger på intresset från hemmasittarens sida och undervisningen planeras därefter. Det kan vara snabba svängningar. Heather berättar hur hon lägger fram olika ämnen för att hitta intressen hos eleven påliknande sätt beskriver Victoria hur mentorerna frågar eleven hur och vad de skall göra för att motivera eleven.

Mycket av undervisningen utgår utifrån elevens intressen. Eleven får själv aktivt söka sig kunskap. NotSchool har ett smörgåsbord med områden på sin lärplattform som

eleven kan utgå från och eller använda. Annars får eleven på de olika distansskolorna fritt använda sig av olika sökmetoder och sökområden och själva forma samt skapa sin kunskap. Denna metod, som bygger en konstruktivistisk kunskapssyn, tycks tilltala eleverna som gärna producerar egna material och arbeten. Arbetet sker samtidigt som eleven kommunicerar med sin mentor. Enligt Vygotskij och Dewey lär man sig genom att vara aktiv själv. Fåhraeus och Jonsson (2002) skriver också om att eleven skall söka sin egen kunskap vilket gynnar det flexibla lärandet. Palloff och Pratt skriver om att utgå från elevernas intressen och säger att eleverna jobbar bra när de får ta sig an ”personal motivating problems”, dvs. något som de kan relatera till hos sig själva. Clark (Petraglia 1998), skriver att pedagogen borde skapa undervisningsmiljöer som tillåter verklighets anpassad inläring. På min undersöknings distansskolor utgår eleven enbart från sina egna intressen, detta blir då per automatik en för dem verklighetsanpassad miljö. Enligt Moore (2007) är det viktigt och gynnar inläring om onlineundervisningen är välstrukturerad och tydlig så att eleven förstår uppgifterna och målen.

Samtidigt som flera av mina respondenter säger att eleven fritt får välja vad den vill göra. Skriver Bååth (1996) om frihetens avigsida, studiedisciplin. De stora krav distansstudier ställer på deltagarens förmåga att planera och organisera sina egna studier, hur står de i relation till pedagogernas försiktiga bemötande av eleven? Kevin en elev på NotSchool talade om hur bra han trivdes med de mentorer som inte pushade och ställde krav på honom. Risken finns att eleven stänger av och inte vill arbeta alls om han eller hon upplever krav. Vicki på NotSchool pratar om den försiktiga balansen mellan bemötandet samt att ställa de rätta frågorna för att få igång en dialog som i sin tur till slut kan mynna ut i intresse hos eleven och få denna att vilja utföra ett arbete, som är det viktigaste i denna fråga.

Pedagogerna i mina intervjuer framhåller hur de lockar eleven till sig genom att spela på deras intressen. Genom dialog och intressen kommer eleven så småningom igång med något arbete som mynnar ut i lärande. Lärandet sker sedan mycket via multimedia som sedan presenteras för läraren i färdig form via Internet t.ex. e-mail eller film. Under arbetets gång pågår en fortsatt dialog mellan lärare och elev. På Sofia Distans finns det mesta material tillgänglig för eleven på lärplattformen. Här finns även en kursplan. Men bakom det hela finns en pedagog som har planerat allt

arbetet och satt ihop det för eleven. Även på Onlinegymnasiet och NotSchool planerar mentorer för online lektioner. Dessa lektioner finns som en uppgiftsbank och används om eleven önskar eller frågar efter dem.

Då all undervisning måste anpassas efter varje elevs/individens behov krävs det ständiga insatser av pedagogen, som kontinuerligt skall läsa och tolka det eleven skriver. Den breda individanpassning som Lauvås och Handal (2001) förespråkar blir tydlig här.

Genom intervjuerna framgår det att på de distansskolor som undervisar hemmasittare, sker det ingen direkt undervisning i den traditionella bemärkelsen. Eleven arbetar enbart med det han eller hon vill just då och på det sätt han eller hon vill. Pedagogen försöker uppmuntra eleven att söka sig djupare in i det område som studeras och arbetas med för tillfället. Visar eleven djupare intresse och vilja att gå vidare kan en ämneslärare kopplas in. Sara en elev på NotSchool, nämnde matteläraren som i flera veckor jobbade med att få henne att förstå ett område inom ämnet.

Att studera på distans är stor skillnad mot elevens tidigare erfarenheter av skolans "face to face" undervisning. Det är en process för eleven att lära sig detta nya sätt att inhämta kunskap. McLoughlin (2002) skriver att det är viktigt att pedagogen förstår att detta är svårt för eleven och även förstår vad som är svårt för att stötta och vägleda. Mentorerna från de skolor med hemmasittare är väl insatta i detta och vet hur de skall bemöta eleverna och stötta dem. Bååth (1996) skriver om studiedisciplin som kan vara svårt för onlinestuderande när det inte finns någon som fysiskt kan pusha eleven. Detta dilemma pratar respondenterna om och berättar om hur de via sina mailväxlingar försöker förmå eleven till att vara aktiv.

På NotSchool visade mentorena olika arbeten som eleverna producerat utifrån sina intresseområden. Det mesta handlar om att visa sådant som de redan kan, eleven kan ha skapat en "how to do it" video med instruktioner. Risken kan bli att eleven gör liksom Dennen (2005) skriver, ett "show what you know" arbete, och som pedagog kan man undra om lärande sker. Enligt Dennen förväntar sig många pedagoger att eleven skall göra ett "explore this topic" arbete. Först då anser pedagogen att eleven lärt sig något nytt. Hemmasittarens mentorer ser det inte riktigt på detta sätt. När eleven gör ett "show what you know" arbete, presterar han eller hon något. Det kan

vara en film, eller bildspel eller skrift, detta innehåller struktur som visar på planering och att eleven har tänkt igenom sitt arbete. Vidare har eleven presterat ett arbete vilket kanske han eller hon inte gjort alls på väldigt länge, även detta ses som ett stort framsteg.

Mentorer till hemmasittare poängterar det faktum att om eleven ens loggar på eller på annat sätt hör av sig, ses som en steg framåt. Det är viktigt, menar de, att allt det positiva lyfts fram. Även Jenner betonar vikten av att pedagogen skall vara positiv i sin syn på eleven. För eleven handlar det om att hitta tillbaka, inte bara till skolan och lärandet utan även till samhället, livet och främst sig själv.

7 Slutsats

Vilka slutsatser kan jag dra av denna undersökning? Vilken eller vilka strategier använder sig mentorn till hemmasittaren vid distansundervisningen? Vilka egenskaper och kunskaper behöver hemmasittarens distansmentor ha?

En av slutsatserna i min undersökning är att mentorn skall ha lärarutbildning och dessutom skall kunna hantera multimedia/IKT. En av mentorns egenskaper är förmågan att kunna anpassa sig till olika människor och deras behov. Mentorn skall även vara genuint intresserad, entusiasmerande och samtidigt försiktig vilket kan vara svårt när man står i stargropen av ett relationsskapande då det ser olika ut från individ till individ. Här har olika skolor sagt att mentorn handplockas eller paras ihop med elev som passar till mentorns sätt. Man kan inte komma som en okänd till uppdraget, den som ansvarar för att ge en hemmasittare en mentor måste veta vem denna mentor är och måste kunna lita på att mentorn passar för uppdraget.

Mentorn ses som en coach som skapar förutsättningar för en bra undervisning utan att vara dominant. Det är viktigt att mentorn är tydlig i sin kommunikation med eleven och förvisar sig om att inga missförstånd uppstår. Bästa formen av mentorskap sker genom att mentorn använder sin fingertoppskänsla för vad som gäller för situationen. Denna fingertoppskänsla är något som dels redan finns hos mentorn men som även kan läras in genom tid och erfarenhet. Med fingertoppskänsla menas förmågan att "känna av situationen" och att veta vad som skall göras, när och i vilken utsträckning. Det talar för att det ev. måste finnas utrymme för några misslyckanden i början av distanslärarkarriären. Hur klarar hemmasittarna det? Ser hemmasittaren ett eventuellt misslyckande från mentorns sida som ett svek? Kan de vara så att de är vana vid att vuxna sviker?

En av mentorns strategier i att vinna hemmasittarens tillit är att ha ett icke fördömande förhållningssätt vilket innebär att de inte skall nämna något om hemmasittaren t.ex. stal en bil kvällen innan. Ett problem som jag ser i detta är att mentorn då inte upplevs som ärlig och därmed riskeras tilliten. Samtidigt skall mentorn vara den vuxna i mentor – hemmasittare relationen, vilket går förlorat om

mentorn måste låtsas som om att den eventuella bilstölden inte berör honom eller henne.

Trots att Skolverket rekommenderar att distansläraren är utbildad inom sitt ämne räcker det inte med enbart ämnesbehörighet för mentor – hemmasittare uppdraget. Ett av målen är att eleven skall bli godkänd i kärnämnen. Men det primära målet är att vända på en negativ trend och att få eleven, hemmasittaren, tillbaka till vardagslivet, samhället och till lärandet. Att få eleven att ta sig an uppgifter, som att hålla tider, logga på datorn och svara på e-mail är en mycket bra början och kanske det enda eleven vill göra eller orkar göra under en lång tid. Som lärare kan man ämnesmässigt inte ha vanliga krav på en hemmasittare. Hemmasittaren måste lära sig andra saker och allt de gör och allt de lär sig ses som framsteg. Att logga på och läsa sin mentors e-mail skall ses som ett stort steg framåt. Att svara är ytterligare ett steg i rätt riktning. Hur når man dit? Hur gör mentorn? Tålmod och positivt bemötande, uppmuntra alla framsteg och visa eleven allt som går framåt. Peka aldrig på det negativa, det som inte går bra. Eleven är redan fullt medveten om allt som inte fungerar. Det är t.o.m. så att eleven ibland inte ens ser det som faktiskt går framåt om mentorn inte påpekar det.

De nyckelord jag funnit som genomsyrar mitt arbete är förtroende, god relation, tillit, engagerad, entusiasmerande, icke fördömande, IKT-kunnig, intresserad, lyhörd, tydlig, vuxen, ärlig.

Mentorn bör ha goda kunskaper i information- och kommunikationsteknik samt multimedia. Dagens ungdomar har ofta mycket goda kunskaper inom detta och många ligger kunskapsmässigt före de vuxna. Det gäller för pedagogen att hänga med i elevens samtid. Det innebär att mentorn borde använda sig av de kommunikationsmedel som eleven använder. På så vis är mentorn inne på elevens hemarena, där eleven känner sig trygg. Mentorn och skolan kan se till att mailkontakt, eventuell studieplattform samt färdiga ändamålsenliga program till elevernas datorer som mentorn själv kan hantera och instruera om, fungerar redan vid uppstart.

7.1 Förslag till fortsatt forskning

Många av de jag intervjuat berättar att de betygsätter elevers arbeten, ibland utan att eleven ens vet om att arbetet utsätts för bedömning. Elevens arbete sparas i en portfolio, där kan olika ämneslärare sedan plocka fram samma arbete och bedöma detta utifrån deras olika ämnesperspektiv. Tanken är positiv då det främst bygger på att stärka elevens självförtroende och visa på kunskaper enligt mål och kravnivåer som eleven faktiskt besitter.

Förslag till vidare forskning är att titta på det faktiska bedömningsarbetet rent praktiskt i distansundervisning och ev. jämföra det med en traditionell elevs betyg och kunskaper.

Ett annat förslag till vidare forskning är mentorns dilemma i att vara den pedagogiska ledaren utan att bemöta moraliska och etiska frågor som elevens negativa och destruktiva tillvaro.

8 Referenslista

Andersson, Bosse Skolverket, *IT i skolan, Leda med IT, Think different – NotSchool*, (20100520)

http://ledamedit.skolverket.se/leda_larande/inspireras/notschool/

Bell, Chip. R. (1997) *Handbok i mentorskap*. Malmö: Egmont Richter AB

Björneloo, Inger & Onlin, Anette (2010) *Onlineskolan tillbaka till lärande. Ett pilotprojekt i Göteborg*. GU: Institutionen för pedagogik och didaktik. (skolutveckling@stadshuset.goteborg.se)

Busk, Yvonne (2007). Han kartlägger hemmasittare. *Chef & ledarskap. Tidningen för professionella skolledare*, (6)

Bååth, John (1994). *Distansutbildningens grunder*. Saltsjöbaden: DU-Konsult.

Bååth, John (1996) *Handbok för distansutbildare*. Utbildningsförlaget Brevskolan

Dennen, Vanessa, P. & Paulus, Trena, M. (2005). Researching "Collaborative Knowledge Building" in Formal Distance Learning Environments . *Proceedings of th 2005 conference on Computer support for collaborative learning: learning 2005: the next 10 years!* (pp. 96-104). Taipei, Taiwan: International Society of the Learning Sciences.

Dysthe, Olga. (red) (2003) *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Forslund, Tove (2003), *Handledning på nätkurser*. Åbo Akademi

Fåhraeus, Eva & Jonsson, Lars-Erik (2002). *Distansundervisning - mode eller möjlighet för ungdomsgymnasiet? En forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket, Liber.

Gillberg, Gunnar (2003). *Nätbaserad handledning – Om problembaserat lärande och handledning på distans*. Institutionen för arbetsvetenskap Göteborgs universitet

Handal, Gunnar (1976). *Undervisningsteknologi. Utprövning, utvärdering och revidering*. Malmö: Liber läromedel.

Häggqvist, Susann (2000). *Elevfrånvaro. Ett mått på skolans arbetsmiljö och elevers hälsa*. (Rapport nr 2000:7). Stockholm. Arbetslivsinstitutet.

Imsen, Gunn (2005). *Elevers värld Introduktion i pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Jenner, Håkan (2004). *Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*. (Forskning i fokus, nr 19). Myndigheten för skolutveckling; Stockholm: Liber.

Jobring, Ove. (2004). *Lärgemenskaper på nätet – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, Bo & Svedner, Per-Olov (2001): *Examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Kunskapsföretaget, Uppsala.

Jonassen, David (1991). Objectivism Versus Constructivism: Do We Need a New Philosophical Paradigm? *Educational Technology Research and Development*, Volume 39, (3), pp. 5-14.

Lauvås, Per & Handal, Gunnar (2001). *Handledning och praktisk yrkesteori*. Lund: Studentlitteratur

Levine, Joseph (2005). *Making Distance Education Work: Understanding Learning and Learners At a Distance*. Okemos, Michigan

- Madsen, Bent. (2006). *Socialpedagogik. Integration och inklusion i det moderna samhället*. Studentlitteratur: Lund.
- McLagan, Patricia & Krembs, Peter (1997). Direkt kommunikation. *Hur du når fram med ditt budskap*. Malma: Egmont Richter AB
- McLoughlin, Catherine. (2002). *Learner Support in Distance and Networked Learning Environments: Ten Dimensions for Successful Design*. Distance Education, volume 23. Pennsylvania: Routledge.
- Moore, Michael, G. (2007). *Handbook of distance education*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum
- Nationalencyklopedin (2010). [Elektronisk] Tillgänglig: [20100426]
<http://www.ne.se/>
- Palloff, Rena, M. & Pratt, Keith. (2001) *Lessons from the Cyberspace Classroom. The Realities of Online Teaching* San Fransisco, California: Jossey-Bass Inc.
- Patel, Runa & Davidson, Bo (1994) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Petraglia, Joseph (1998). *Reality by design*. Mawah, NJ: Lawrence Erlbaum
- Ramsden, Paul (1992). *Learning to teach in higher education*. Routledge: London and New York.
- Robbins, Stephen. P. (2005). *Organizational behavior*. Eleventh edition. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- SFS 1985:1100. *Skollagen*. (Ändrad SFS 2009:671), (20100520)
<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1985:1100>

SFS 1992:394. *Gymnasieförordningen (Senast ändrad SFS 2009:17)*, (20100520)

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1992:394>

SFS 1994:1194. *Grundskoleförordning. (Senast ändrad SFS 2009:963)*, (20100520)

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1994:1194>

Grundskoleförordning (1994:1194) Ändrad: SFS 2006:205

<https://lagen.nu/1994:1194>

Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Rapport nr 309. Stockholm: Fritzes.

Skolverket, (2008) Dnr 69-2008:790 *Distansundervisning för i Sverige bosatta elever*

Skolverket, *Vårdnashavare skall kontaktas vid olovlig frånvaro*, (20100616)

http://www.skolverket.se/content/1/c4/67/87/Franvaro_3.pdf

Skolverket, *IT i skolan, Leda med IT*, Kreativa lösningar för korridorvandrarerna, (20100520)

http://ledamedit.skolverket.se/leda_larande/inspireras/kreativa_losningar_for_korridor_vandrarerna/

Simonson, Michael, R & Smaldino, Sharon, E. & Albright, Michael & Zvacek, Susan (2009). *Teaching and Learning at a Distance*. (4th ed.). Boston: Pearson.

SKL. (2009). *Tydligare kommunalt uppföljningsansvar för ungdomar under 20 år*. (20100616)

http://www.skl.se/web/Tydligare_kommunalt_uppfoljningsansvar.aspx

Skarin, Torbjörn (2010). *Unga i utkanten av skolan - en samhällsekonomisk analys av hemmasittare*. Metamatrix AB.

Springe, Kjell-Arne (2009). *Otillåten frånvaro – om hemmasittare, korridorvandrare och skolkare*. *Elevhälsa* 2009 (3), 19-45

Svenska akademiens ordbok [Elektronisk] Tillgänglig: [20100616]

<http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx>

Swan, Vicki (2003). *A correlational evaluation of the practice of language of Mentoring in a specific Online learning environment*, (20100520)

<http://homepage.mac.com/smallpiper/masters/OLTAF1/assignment.html>

Säljö, Roger. (2005). *Lärande och kulturella redskap*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag

Ungas Villkor (2008). *Förebygg ungas ohälsa och utanförskap. Delrapport Ungas Villkor*

Utbildningsdepartementet: SOU: 1998:83

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/52/37/5404ed5d.pdf>

Utbildningsdepartementet: Ds 2009:25. *Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet*. (20100617)

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/12/82/90/322ec0b0.pdf>

Lpo 94. (1994) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Ämnesråd för humaniora och samhällsvetenskap.

”Hemmasittare” – ett nutids fenomen? (2007). *Vården i fokus*. (1), (20100520)

http://www.vardenifokus.se/vardenifokus/flip_book/pdf/233_1203090880.pdf

[Inclusion trust - NotSchool och TheCademy](#), (20100520)

<http://www.inclusiontrust.org/>

Onlineskolan, (20100520)

<http://onlineskolan.org/>

IUS, Westwood, The Michigan experience, sidan är under omkonstruktion
(20100520)

<http://inclusionus.net/Services.html>

Bilaga 1

Tack vare .SE generositet fick jag ekonomisk möjlighet att besöka NotSchool under ett seminarium i deras lokaler i England.

.SE

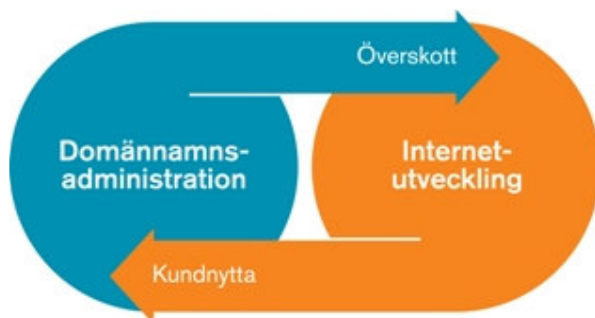
.SE (Stiftelsen för Internetinfrastruktur) ansvarar för Internets svenska toppdomän, .se. Kärnverksamheten är registrering av domännamn samt administration och teknisk drift av det nationella domännamnsregistret, samtidigt som .SE verkar för en positiv utveckling av Internet i Sverige.

När den nya affärsmodellen infördes 9 mars 2009 delades .SE upp verksamheten i två delar: .SE Registry och .SE Direkt.

.SE Registry ansvarar för administration och teknisk drift av det nationella domännamnsregistret. Försäljningen av domännamn sker genom återförsäljare, så kallade registrarer. En av dessa är .SE Direkt, det vill säga .SE:s egen registrarverksamhet.

På två ben

.SE är en oberoende allmännyttig organisation som står på två ben; domännamnsverksamhet och Internetutveckling. Överskottet från registreringen av domännamn finansierar projekt som bidrar till Internets utveckling i Sverige. .SE:s finansiering av projekt som syftar till Internetutveckling är en förutsättning för verksamheten, enligt stiftelsens [stadgar](#).

Internetutveckling

.SE satsar intensivt på att vara en aktiv forsknings- och utvecklingsfinansiär och -aktör inom Internetutveckling. Satsningarna ska komma domännamnsinnehavarna till nytta. .SE har en långsiktig målsättning att satsningen på forskning och utveckling ska uppgå till 25 miljoner årligen från år 2009.

Bilaga 2

Intervjuguide

Har du några förkunskaper om eleven?

Hur inleder du kontakten med eleven?

Hur gör du för att bygga du upp elevens förtroende för dig?

Hur är ditt förhållningssätt till eleven?

Hur gör du för att locka eleven till att prestera / ”göra något” arbete?

Om eleven ”kör fast” i t.ex. matte, hur kommunicerar ni då för att hjälpa eleven?

Om eleven vägrar samarbete dvs. jobba/studera, hur gör du då?

Har du några do:s och don't:s som du jobbar efter?

Har du rätt kunskaper/utbildning bakom dig för ditt arbete som online mentor?

Vad/vilka är de? Eller vad saknar du?

Om du kommer i konflikt med eleven eller att eleven tappar förtroende för dig, hur gör du då?

Bilaga 3

Intervjuguide till onlinegrundskolan i Göteborg, tidiga intervjuer.

1. Har mentorn/läraren en pedagogisk utbildning?
2. Beskriv mentorn/läraren uppdrag.
3. Har handledaren pedagogisk utbildning?
4. Beskriv handledaren uppdrag.
5. Vem bär det pedagogiska ansvaret?
6. Har både mentorn/läraren och handledaren pedagogiskt uppdrag på onlineskolan med eleverna?
7. Behövs pedagogisk utbildning för mentorn/läraren uppdrag?
8. Behövs pedagogisk utbildning för handledaren uppdrag?
9. Hur gör ni för att fånga upp eleven som vägrar samarbete och medverka? Vem faller denna uppgift på, mentorn/läraren eller handledaren?
10. Har ni gemensam planering?
11. Om ja, vad planerar ni?
12. Om nej, varför inte?
13. Om ni planerar gemensamt, träffas ni fysiskt för att planera? Om inte hur gör ni då?
14. Hur tycker ni arbetet fungerar?
15. Vad tycker ni kunde göra bättre?
16. Vad är styrkan i er skolsituation?
17. Vad är svagheten?
18. Vad skulle ni vilja ha mer stöttning i på er skola?
19. Om man skall starta en utbildning för distanspedagoger och handledare (mentor/läraren och handledaren), vad anser ni borde finnas med i det kursprogrammet?
20. Vilken årskurs/ålder befinner sig era/dina elever i?
21. Vem ger er/dig uppdraget?
22. Vem/vilken skola, ansvarar för eleven?
23. Vem sätter betyg, sätts det betyg?
24. Om en elev t.ex. kör fast på ett mattetal, hur hjälper ni eleven? Via webbcamera, e-mail, Skype?
25. Förekommer det några fysiska träffar med eleven? Eller träffas ni online?

Bilaga 4

Hej,

Jag heter Jasmin Dagerhorn och skriver en magisteruppsats om det pedagogiska arbetet inom distans/fjärrundervisning för ungdomar på IT universitetet i Göteborg.

Jag har genom er skolchef fått er mailadress och undrar om jag kan kontakta er via Skype eller telefon för att ställa intervjufrågor. Alt kan jag även skicka er frågorna. Uppsatsen går ut på ert arbete och den typen av kunskaper som krävs för att undervisa ungdomar på distans. I dag studerar många vuxna på distans men det finns egentligen ingen pedagogisk utbildning i att undervisa yngre elever (ungdomar) på distans. Min förhoppning är att min uppsats skall finnas med som underlag om/när en sådan utbildning skapas.

Har du tidigare arbetat i "vanlig" klassrumsmiljö? Eller gör du det också?

Har du ngn sorts vidare utbildning för att undervisa ungdomar online/på distans?

För att undervisa online, hur känner du att du måste anpassa din undervisning?

Dina distanselever, har du individuell kontakt med dem via e-mail eller ngn sorts plattform eller dyl.?

Har du "helklass" via video eller jobbar du enbart enskilt med varje elev?

Hur ofta har du kontakt med dina onlineelever?

Hur stöttar du de elever som möter ett problem eller en svårighet i en uppgift som de behöver din hjälp med att lösa?

Hur stöttar och motiverar du de elever som inte presterar, är skoltrötta eller på annat sätt omotiverade?

Hur ser en "online-lektion" ut? (det kanske är svårt att beskriva).

Vilka årskurser har du?

Min förhoppning med mitt arbete är belysa det speciella med att undervisa ungdomar/barn på distans och se vilka ev. unika och speciella pedagogiska kunskaper och erfarenheter ni som pedagoger i denna roll har. En önskan/förhoppning är att det skapas en påbyggnadskurs i lärarutbildningarna inom detta område.

Tack för att du tar dig tid att besvara dessa frågor. Får jag använda ditt namn och var du arbetar i min uppsats eller vill du vara anonym? Får jag ev. återkomma med fler frågor? Om du hellre vill besvara dessa frågor via telefon eller skype, så kontaktar jag gärna dig via dessa medier.

Hälsningar

Jasmin Dagerhorn

Bilaga 5

Frågor till NotSchool elever på seminarium.

What made you join NotSchool?

What about NotSchool works for you, appeals to you?

Has your relationship with your mentor been supportive? In what way?

Have you ever happened upon a problem in a subject, maybe a math problem, which was very hard to understand? If so can you tell me about the help/support you got?